

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑκατ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτησιαί. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

13 Δεκεμβρίου 1887

Ο ΛΗΣΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΓΙΑΝΝΟΣ

Ἀγροτική ἀνάμνησις.

Α'.

Ληστρική τις πράξις εἶχε συμβῆ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἑββοίαν θεσσαλικῇ ἀκτῇ. Μοναχὸς φύλαξ παρεκκλησίου τῆς Παναγίας συλληφθεὶς καὶ δεινῶς κακῶθεις ὑπὸ τριῶν ρυπκρῶν φουστανελλοφόρων ἠναγκάσθη νὰ παραδώσῃ αὐτοῖς τὸ πενιχρὸν ταμεῖον καὶ τὰ ἱερά σκεύη τοῦ ναοῦ.

Οἱ κακοῦργοι, φεύγοντες ἐνδεχομένην καταδιώξιν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, δὲν ἦτο ἀπίθανον ὅτι ἠδύναντο νὰ διαπεραιωθῶσι διὰ πλοιαρίου εἰς τὴν εὐβοικὴν ἀκτὴν. Ταῦτα μαθούσα ἡ κυβερνήσις παρὰ τοῦ ἐν Βώλῳ Ἕλληνοσ προξένου, ἐτηλεγράφησε πρὸς τὸν ἐπαρχον καὶ τὸν ὑπομοίραρχον Ξηροχωρίου ἵνα λάβωσι τὰ κατάλληλα μέτρα. Ἐξέπεμψθησαν λοιπὸν πρὸς τὰ ὑποπτα μέρη, σχεδὸν πάντες οἱ διαθέσιμοι χωροφύλακες, καὶ οἱ πᾶρδροι τῶν παρακτίων χωρίων διατάχθησαν νὰ διοργανώσιν νυκτερινὰς περιπολίας ἐνὸς πᾶντος χωρικῶν. Ἄλλ' οἱ λησταὶ πεποιθότες δὲν τὴν παράλυσιν τῆς τουρκικῆς διοικήσεως δὲν ἐγκατέλειψαν τὸ θεσσαλικὸν ἔδαφος, καὶ καλῶς ἔπραξαν, διότι οὐδὲ κατεδιώχθησαν οὐδὲ συνελήφθησάν ποτε.

Μετὰ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων — ἦτο Σεπτέμβριος τοῦ 1878 — ὁ ἐνωμοτάρχης Καρακίτσος ἐπὶ κεφαλῆς πεντάδος χωροφυλάκων ἦλθε καὶ κατέλυσε ἐν τῷ χωρίῳ. Οἱ χωροφύλακες διενεμήθησαν ὑπὸ τοῦ παρῆδρου εἰς κονάκια, τὸν ἐνωμοτάρχη ἐκαλέσαμεν εἰς τὸν πύργον. Ἦτο Καρπενησιώτης, ὑψηλός, εὐρύτερονος ὑψηρῶν ἐν τῷ στρατῷ πρὸ εἰκοσαετίας εἶχεν ἀποκτήσῃ τὸ τέλειον ἐκεῖνο στρατιωτικὸν παράστημα, ὅπερ χαρακτηρίζει τοὺς παλαιοὺς ὑπαξιωματικούς. Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἦτο σφαιροειδής, ἡ κόμη κεικαρμένη, ἐν ἀντιθέσει δὲ ἡ γενειὰς δασυτάτη καὶ μακρά, ὀλίγον ἐξυρισμένη ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰς παρεῖας. Ὁ μύσταξ ἀρειμανίως ἠνωρθωμένος, αἱ ὄφρυς συμμιγεῖς καὶ ὀρθότριχες. Ὁφθαλμοὶ γυπὸς, φωνὴ βαρεῖα ὡς δούπος τυμπάνου. Μειδίμα σπανίως διέστελλε τὰ πλατέα χεῖλη αὐτοῦ,

ἀλλ' ὁσάκις ἐμειδία, πᾶσα ἡ προτέρα ἀγριότης ἐξηλείφετο ἀπὸ τῆς μορφῆς, αἶγλη τις ὑπερτάτης ἀγαθότητος περιέλουε τὰ χαρακτηριστικά, καὶ ὁ ἀπηνὴς φύλαξ τῆς τάξεως μετεμορφῶτο εἰς σεβάσμιον ἀρχιμανδρίτην.

Ἡ μεταμόρφωσις δ' αὐτῆ, ἢ ἄλλως στιγμιαία καὶ οὐχὶ συχνή, ἦτο διαρκὴς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δεῖπνου. Ὁ Καρακίτσος καταλείπων εἰς γωνίαν τινὰ τὸ ὄπλον, ἀναρτῶν τὴν ξιφολόγχην, καὶ ἀποβάλλων τὸ πηλίκιον, ἵνα καταλάβῃ θέσιν πρὸ γαλαθνοῦ χοιριδίου καὶ φιάλης ξανθοῦ μοσχάτου, παρῆται μετὰ τῶν ἐμβλημάτων τῆς ὑπηρεσίας καὶ πᾶσαν τὴν συναφῆ αὐστηρότητα. Ἦτο συνδαιτυμῶν εὐθυμος, ὁμιλητικώτατος — καὶ μόνον κακὸς σύντροφος ἐν τῇ δικνομῇ τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῶν ποτῶν — ἀληθὴς λέων τοῦ μύθου.

Εὐνόητον εἶνε ὅτι κύριον θέμα τῆς ὁμιλίας κατὰ τὸ δεῖπνον ἐτέθη τὸ περὶ ληστῶν. Καὶ ὁ ἐνωμοτάρχης μεταξὺ δύο ποτηρίων οἴνου ἀνέφερε σχετικὰ ἐπεισόδια τοῦ μακροῦ αὐτοῦ σταδίου καὶ καταδιώξεως καὶ συμπλοκῆς μετὰ ληστρικῶν συμμοριῶν.

— Βλέπετε ἐδῶ ἐπάνω τὴν χαρακιά; εἶπεν ἀφηγούμενος συμπλοκὴν ἐν Φθιώτιδι καὶ δεικνύων τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς — εἶνε ἀπὸ τὸ γιγταγάνι τοῦ Καραγκούνη. Ἄν δὲν πρόφτανε ἓνας φαντάρος νὰ τοῦ ἀρπάξῃ τὸ χεῖρι ἐκεῖ ποῦ τὸ κατὰίθαζε ἔς τὸ κεφάλι μου ἴσως ἀπὸ τὸ ταμποῦρι, ζωὴ ἔσ' ἐξέ λόγου σας.

Μὰ ἦταν βλέπεις αὐτὸς γραμμένος ἔς τὴν ἀναφορὰ τοῦ χάρου καὶ ὄχι ἐγώ. Μισοζαλισμένος, μὲ ματωμένα μάτια τοῦδωσα μιὰ κουμπουριὰ κατὰστήθη καὶ σωριάστηκε ὡς βουβάλι χάμου ἔς τὰ λιθάρια.

Καὶ ἔλεγε ταῦτα ἄνευ κόμπου, μεθ' ἀπλότητος καὶ ἡρεμίας, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ κοινού τινος καὶ ἀσημάντου πράγματος. Μετ' ὀλίγον προσέθηκεν:

— Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ τέρατα, τοὺς φονιάδες, ἓναν συμπόνεσε ἡ ψυχὴ μου, ὡς εἶδα νὰ τὸν ξαπλώνῃ ὁ δῆμιος ἔς τὴν καρμανιόλα. Εἶπα μέσα μου: τί κρῖμα νὰ κοπῇ ἔτσι τόσο ὠμορφο κεφάλι.

— Ἦτον λοιπὸν εὐμορφος ἄνθρωπος; ἠρώτησέ τις.

—“Αγγελος! Καί τὸ ὄνομά του τὸ εἶχε πάρη ἀπ’ τὴν ὠμορφιά του, τὸν ἔλεγεν Ἀγγελόγιαννο. Ἀγγελος τὴν ὄψι καὶ δαίμονας τὴν καρδιά! Κοντὰ ’ς ὄλα τὰ κακὰ πῶκανε μὲ τὴ μαύρη ψυχὴ του, πῆρε ’ς τὸ λαιμὸ του μὲ τὴν ἐμμορφιά του καὶ ἓνα δύστυχο κορίτσι ἀπ’ τὴ Σπολάιτα... Τώρα, νὰ στρίψω ἓνα τσιγάρο, καὶ θὰ σᾶς τὸ πῶ αὐτὸ πῶς γίνηκε, νὰ ἰδῆτε ἂν δὲν μοιάζει ἄν κἀτι ποῦ γράφουν οἱ φράγχοι ’ς τὰ μυθιστορήματα καὶ παρασταίνουν ’ς τὰ θέατρα τῆς Ἀθήνας.

Ἀνυπομονοῦντες ἀπερίψαμεν τὰ χειρόμακτρα ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ προσηλώσαμεν τὰ βλέμματα εἰς τὸ στόμα τοῦ Καρακίτσο. Ἄλλ’ ἐκεῖνος μετὰ νοηλείας συνέθλιβε τὸ τσιγάρον καὶ ἀνασύρας ἐκ τοῦ κόλπου μικρὰν καπνοσύριγγα ἐξ ὁστοῦ ὀρνέου ἐπέβληκεν αὐτὸ ἐπιμελῶς.

Εἶτα ἦναψεν ἀπὸ τοῦ καπνισμένου λύχνου καὶ κατ’ ἐπανάληψιν βροφῆσας καὶ καταπιῶν ἐξέβαλεν ἀπὸ τῶν μυκτῆρων νέφη πυκνὰ καπνοῦ. Ἐτριψε δις καὶ τρίς διὰ τῆς παλάμης τὸ ἐκ τοῦ πηλικίου κεχαραγμένον μέτωπον καὶ τέλος συναντήσας τὰ περίεργα βλέμματα ἡμῶν ἐμειδίασε καὶ ἤρχισε τὴν διήγησιν μετὰ ζωηρῶν χειρονομιῶν.

B.

«Δεκατρία χρόνια σφαλοῦνε ’ς τῆς ἔξη Νοεμβρίου φέτος ἀπὸ τὴ βραδυὰ ἐκεῖνη. Ἦμουν χωροφύλακας ’ς τὴ μοιραρχία Τριχωνίας καὶ ἀποσπασμένος μὲ τὸν εἰσπράχτορα γύριζα ἔξω ’ς τὰ χωριά. Ἦ ληστεία τότε εἶχε σηκώση κεφάλι καὶ ὁ κόσμος ἦταν ἄνω κάτω. Ἰγίαις μέραις πρὶν εἶχαν πιάση ’ς τὸ Ζαπάντι ἓναν καπνέμπορο. Τὰ μεταβατικὰ τοὺς βάρεσαν καὶ σκότωσαν ἓνα, τὸν Κατσίκη ἔλεγον πῶς λαβώθηκε κ’ ὁ Ἀγγελόγιαννος, μὰ δὲν ἔμπορσαν νὰ τὸν πιάσουν ζωντανόν. Τὸν πῆραν οἱ ἄλλοι λησταὶ ’ς τὸν ὄμο ἢ τρύπωσε ’ς τὸ δάσος κατὰ τὸ Πλατανόρρεμμα; Κανεὶς δὲν ἤξερε. Οἱ στρατιῶται ἔφαγαν τὸν τόπον ἀκολουθώντας τὰ αἵματα—γιατὶ ἦτον προκηρυγμένο τὸ κεφάλι τοῦ δύο χιλιάδες—τοῦ κάκου, τοῦ κάκου...»

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ—ἔξη νοεμβρίου τοῦ ἐξήντα πέντε—ἦρθαμε μὲ τὸν εἰσπράχτορα τὸν κύρ Μελέτη ’ς τὴ Σπολάιτα. Ἦτον κρῦο διαβολομένο ὁ οὐρανὸς συννεφιασμένος κ’ ἔρριχνε ψιλὸ ψιλὸ νερόχινο. Κονέψαμε ’ς τὸ σπῆτι τοῦ Λάμπρου Γκίκα, πρώτου νοικοκύρη ’ς τὸ χωριό, καὶ στεγνώναμε τὰ βρεμμένα βουχὰ μας κοντὰ σὲ μιὰ γερὴ φωτιὰ καρτερώντας τὸ δειπνο. Ἐκεῖ, μπαίνει μέσα ἓνας ἄλλος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ μεσόκοπος ἄνθρωπος, ὁ Μίλτος Κεραμίδης—εἶχε γυναῖκα ἀπ’ τὸ Καρπενῆσι καὶ τὸν γνῶρίζα Ἰλιγάκι. «—Καλησπέρα—Καλησπέρα...—Κύρ

εἰσπράχτορα, λέει, καλὰ εἶσαι τοῦ λόγου σου ἐδῶ» νὰ πάρω τὸν Καρακίτσο ’ς τὸ σπῆτι ἐγώ» εἶνε καὶ τῆς γυναίκας μου πατριώτης, νὰ τὰ ποῦμε ἀπόψε, σὰν πέρασε ἀπὸ δῶ...» Ὁ εἰσπράχτορας λέει: Ὁ Καρακίτσος ὑπηρεσία δὲν ἔχει ὡς αὐριὸ τὸ πρωί, ἐλεύθερος εἶνε νὰ κἀνη ὅ,τι θέλη.

Ἐὰν ἐφτάσαμε ’ς τὸ σπῆτι τοῦ Μίλτου, σφάλισε καλὰ τὴν πόρτα καὶ μοῦ λέει ’ς ταῦτί:

—Καλὴ τύχη σ’ ἔφερ’ ἀπόψε ’ς τὴ Σπολάιτα.

—Τί θές νὰ πῆς;

—Σοῦτ!.. ἔξρω τὸ γιατίκι τοῦ Ἀγγελόγιαννου. Εἶνε λαβωμένος ’ς τὸ δεξιὸ μὴρὶ καὶ οἱ σύντροφοί του τὸν ἄφησαν μόνο. Ἄμα γίνη νύχτα βαθεῖα οἱ δύο μας θὰ πάμε νὰ τὸν βαρέσωμε, σὰν λαγὸ ’ς τὸ καρτέρι. Σοῦτ!... χίλιας δραχμαὶς ’ς τὸ κεμερί ὁ καθένας...»

Μοῦ φάνηκεν σὰν νᾶνοιζαν τὰ οὐράνια ἔμπροστά μου καὶ πῆγα νὰ φιλήσω τὸ Μίλτο!.. χίλιας δραχμαὶς γιὰ τὸ πουγγὶ ἑνὸς χωροφύλακα ἦτον κἀτι τι, χῶρια ἢ τιμὴ καὶ τὸ γαλόνι!

Ὁ Μίλτος δὲν εἶχε ἀρσενικὰ παιδιὰ, μόνον μιὰ κόρη, τὴν Κατερίνα, δεκαεπτὰ χρονῶν λιγερή, ὠμορφὴ σὰν τὸ κρῦο νερό. Ἦ κερά Μίλταινα ἦτον σὲ μιὰ συμπεθέρα τῆς ποῦ κοιλοπόναγε τὸ κορίτσι ἐτοιμάσε τὸ φαί. Μὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, οὔτε φαί, οὔτε κρασί ἔνοιωσα ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ὁ νοῦς μου ἦταν ’ς τῆς χίλιας δραχμαὶς καὶ ’ς τὸ γαλόνι τοῦ ὑπενωμοτάρχου.

Τρώγοντας ἐμιλούσαμε γιὰ τὴ δουλειὰ μὲ μισὰ λόγια γιὰ νὰ μὴν πάρη εἶδησι τὸ κορίτσι καὶ τρομάξη γιὰ τὸν πατέρα τῆς. Μ’ αὐτὴ, σὰν νὰ μπῆκε ’ς τὸ νόημα, μὰς κῦτταζε μὲς ’ς τὸ στόμα μὲ παράξενα μάτια καὶ τόσῳ ἦτον συγχυσμένη, ποῦ τὰ χέρια τῆς ἔτρεμαν καὶ ἔρριξε κάτω ἓνα τσανάκι. Ὁ Μίλτος δὲν τὸ παρετήρησε, ἐγὼ τὸ παρετήρησα—ἡ δουλειὰ ἑνὸς χωροφύλακα εἶνε νὰ τὰ κυττάζη ὄλα! Λέω τοῦ Μίλτου:

—Δὲν στέλνεις τὸ κορίτσι νὰ κοιμηθῆ; Τί μὰς χρειάζεται;

—Ἀλήθεια, λέγει, Κατερίνα, σύρε μέσα καὶ πέσε!

Ἦ Κατερίνα ἔσκυψε τὸ κεφάλι, εἶπε καληνύχτα κ’ ἐμπῆκε ’ς τὴν πλαγιὴν κάμερῆ, σφάλισε καὶ τὴν πόρτα πίσω τῆς. Ποῦ νὰ περάση ἢ ὦρα; χρόνος μοῦ φαινότανε ἀπὸ τσιγάρο ’ς τσιγάρο πῆγαίνα καὶ γύριζα ἀπάνω κάτω. Ὁ Μίλτος περὶ ἡσυχος λαγοκοιμῶταν μὲ τῶνα μᾶτι στρωμένος χάμου. Μετὰ πολλὰ τὸ ρολόγι μου ἔδειχνε δέκα καὶ μισή.

—Ὡρα εἶνε πλειά, λέω τοῦ Μίλτου.

—Ὡρα, λέει κ’ αὐτός.

Ἐκερέμασε ἀπ’ τὸ καρφὶ τὸ καρυφύλλι τοῦ καὶ κῦτταζε κοντὰ ’ς τὸ λυχνάρι τῆς φωτιᾶ. Ἐβαλε κ’ ἓνα κουμποῦρι ’ς τὸ σελάχι. Ἐγὼ πῆρα τὴν καρμπίνα μου μονάχα, ἄφησα τὴν σπαθολόγη γιὰ νὰ μὴ βροντᾶ καὶ πιάνεται ’ς τὰ κλαριά. Πίσω ’ς τὸ ζωνάρι εἶχα πάντα ἓνα μικρὸ δίκαννο πιστόλι ποῦ μοῦ εἶχε χαρίσει ἓνας Ἑγγλέζος περιηγητῆς—τεφαρίκι πράμμα!..

Κουκουλωμένοι μὲ τῆς κάπαις ἀπ’ τὸ κεφάλι βγήκαμε ἀπ’ ἀγάλια ἀγάλια ’ς τὰ σκοτεινά. Ἐβρεχε δλοένα ἄλλο δὲν ἀκουόταν παρὰ ἡ βροχὴ πῶπερε πιτσιλιστὰ ’ς τὰ κεραμίδια καὶ ’ς τῆς πέτρας. Ὁ Μίλτος πῆγαίνα ἔμπροστά, ἐγὼ ἀπὸ κοντὰ. Πῆραμε ἓνα κατηφορικὸ μονοπάτι, ὕστερα λοξέψαμε μέσα ’ς τὰ ρουμάνια. Ὁ Μίλτος κοντοστάθηκε: ἐζύγωσα κοντὰ του.

—Φτάσαμε, μοῦ λέει σιγαλὰ ’ς ταῦτί: ἐδῶ πίσω ἀπ’ τὰ μεγάλα λιθάρια ’ς τὴ σπηλιὰ τοῦ λύκου εἶνε χωμένος. Θὰ ζυγώσωμε σκυφοὶ ὁ ἓνας πλάι ’ς τὸν ἄλλον μὲ σηκωμένα τὰ τουφέκια. Ἄν πάρη χαμπάρι καὶ ρίξη πρώτος αὐτός, θὰ τραβήξωμε καὶ οἱ δύο ἀπάνω ’ς τὴ φωτιὰ. Ἄν δὲν πάρη χαμπάρι, ρίξε εὐθύς ἄμα ρίξω. Ὅπως εἶπε γίνηκε ἀνασῆκωσα τὸ λύκο τοῦ τουφεκιοῦ πατώντας τὸ σκαντάλι γιὰ νὰ μὴν κἀνη κρότο καὶ μὲ τὸ τουφέκι ἐπὶ σκοπῶ ἀκολουθοῦσα τὸν Μίλτο. Αὐτὸς ἐπήγαίνα ’ς τὰ δεξιά μου μὲ μικρὰ καὶ κομμένα βήματα. Ἐάφνου πάτησεν ἓνα ξερὸ κλαρί κ’ ἐτσακίσθηκε. Πρὶν προφτάσω νὰ πῶ τοῦ Μίλτου πῶς κἀτι ἄν νὰ σαλεύθηκε ἀπ’ τὸν κρότο μὲς ’ς τὸ σκοτάδι, μπᾶμ! ἀκούω δίπλα τὸ τουφέκι του, μπᾶμ! τραβῶ κ’ ἐγὼ ἴσα ἔμπρός.

Ὁ Μίλτος εὐθύς ἄν ἀδειασε τὸ τουφέκι, ἐρρίχθηκε μὲ τὸ χαντζάρι. Εἶχε ὑποψία μὴπως ὁ ληστῆς δὲν ἔμεινε ’ς τὸν τόπο καὶ μὰς βαρέσει. Μὲ μῆς εὐρέθηκα κ’ ἐγὼ κοντὰ του. Μὲ τὸ πόδι μου πάτησα ἓνα κορμὶ σωριασμένο κάτω καὶ τυλιγμένο ’ς τὴν κάπα. Ὁ Μίλτος τοῦ χτυποῦσε ’ς τὰ τυφλά. Τὸ κλώτσησα κ’ ἐκύλισε σὰν ἄσκι.

—Μὴ σκουριάζης ἄδικα τὸ μαχαῖρι, τοῦ λέω, εἶνε κουφάρι πειά...»

Ἐβρεχε δλοένα. Ὁ Μίλτος εἶχε πάρη ’ς τὸ σελάχι τοῦ δαδὶ πισσωμένο. Ἐ τὸν κόρφο τῆς κάπας τοῦ ἐτσακμάκισε καὶ τ’ ἀνάψε. Ἐγὼ καρτέραγα μὲ τὸ πόδι ἀπάνω ’ς τὸν σκοτωμένο καὶ τὸ δίκαννο πιστόλι ’ς τὸ χέρι γυρισμένο ἀπάνω του. Ἄμα σάλευε θὰ τοῦ φύτευα δύο βόλια—μὰ οἱ πεθαμένοι δὲν σαλεύουν πλειά παρὰ σὰν βρυκολακιάσουν.

Ὁ Μίλτος σκυφτὸς ἐζύγωσε τὸ ἀναμεινὸν δαδὶ καὶ ἀνασῆκωσε τὴν κάπα... Παναγία Προυσιώτισσα! Τὸ κουφάρι ποῦ εἶχαμε ἔμπροστά μας δὲν ἦτον τοῦ Ἀγγελόγιαννου—ἦτον... ἦτον τῆς Κατερίνας, τῆς κόρης του. Ὁ δύστυ-

χος πατέρας μ’ ἓνα μουγκρητό, σὰν λαβωμένο μοσχάρι, ἔπεσε ἀπάνω ’ς τὸ ἄψυχο καὶ ματωμένο κορμὶ τὸ δαδὶ ἐσβύσθηκε ’ς τὴ βρεμμένη γῆ.

Κ’ ἐγὼ δὲν ἤξερα ποῦ βρισκόμουν ὁ νοῦς μου πῆγε νὰ σαλέψῃ. Ἐμαρμάρωσα ἐκεῖ ὀρθὸς ἀκούοντας τὸ γογγυτὸ τοῦ Μίλτου. Καὶ ἔξαφνα ἀντὶ νὰ τοῦ μιλήσω, ἀντὶ νὰ κάνω κάθε ἄλλο γνωστικώτερο ποῦ ἔμπορούσε νὰ μοῦρθη ’ς τὸν νοῦ, ἔφυγα σὰν τρελλός. Γιὰ κάμποσο γύριζα μέσα ’ς τὰ ρουμάνια χωρὶς νὰ ξέρω ποῦ πηγαίνω. Ὑστερα ἄρχισα νᾶρχωμαι ’ς τὰ λογικά μου συλλογίσθηκα νὰ πάω ’ς τὸ χωριὸ νὰ δώσω εἶδησι. Μὰ ὡς ποῦ ναῦρω τὸ δρόμο ἔκαμα γύρους κ’ ἀλλόγυρους ’ς τὰ σκοτεινά. Μὲ τὰ πολλὰ εἶδα τὰ σπῆτια ν’ ἀσπρίζουν ’ς τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ καὶ κάτω τὸν Ἀσπροπόταμο ποῦ γυάλιζε. Τότε παίρνω πλειά διπλὸ δρόμο: φτάνω λαχανιασμένος. Κοντοστέκω νὰ πάρω ἀνασασμὸ ἄμα μπῆκα ’ς τὸ χωριὸ καὶ ὕστερα ἀδειάζω δύο πιστολιαῖς ’ς τὸν ἄερα καὶ ἀρχίζω νὰ φωνάζω.

—Χωριανοί, βοήθεια, βοήθεια!

Ὁ κόσμος ὅλος σηκώθηκε ’ς τὸ ποδάρει οἱ σκύλοι ἐγαύγιζαν. Ἐδῶσα νὰ καταλάβουν τί εἶχε γείνη: εἴκοσι, τριάντα νομάτοι ἀρπαζαν τᾶρματά τους καὶ ἔτρεξαν ’ς τὴ σπηλιὰ τοῦ λύκου. Ἐγὼ δὲν εἶχα δύναμι νὰ πάω μαζί τους. Ἦ Μίλταινα ἄκουσε τὸ σκοτωμὸ τῆς κόρης τῆς κ’ ἔπεσε ξερὴ καὶ λιγοθυμισμένη.

Ὁ εἰσπράχτορας, οἱ ἄλλοι χωριανοὶ μαζευμένοι γύρω μου, μιλοῦσαν, φώναζαν. Κανένας δὲν ἔμπορούσε νὰ καταλάβῃ πῶς ’ς τὸν τόπο τοῦ Ἀγγελόγιαννου βρέθηκε ἡ Κατερίνα ἡ κόρη τοῦ Μίλτου.

Γ.

Κοντὰ ἐχάραζε ὅταν ἔφθασε πρῶτο ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ ποῦ πῆγεν ’ς τὴ σπηλιὰ κ’ ἔφερε τρία χαμπάρια, πῶς ἡ Κατερίνα εἶνε σκοτωμένη ἀπὸ τὸ βόλι ποῦ τὴν πέρασε κατὰ καρδιά, κ’ ἔχει καὶ πέντε μαχαίριαις, πῶς ὁ Μίλτος ἔχασε τὰ λογικά του καὶ πῶς ἔπιασαν ζωντανὸ τὸν Ἀγγελόγιαννο ἴλιγο παρὰ κ’ ἀπ’ τὸν τόπο ποῦ σκοτώθηκε ἡ κόρη τοῦ Μίλτου.

Σὲ ἴλιγο ἦρθαν καὶ οἱ ἄλλοι. Ἐφεραν τὴ δυστυχισμένη Κατερίνα σηκωτὴ καὶ τὴν ἄφησαν κάτω, ’ς τὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ τῆς. Ὁ ληστῆς ὁ δεμένος, χλωμὸς ἀπ’ τὴν πληγὴ, ἔσκυψε τὸ κεφάλι κάτω κ’ ἐκῦτταζε τὸ ἄψυχο κορμὶ. Αὐτὸς ὁ φονιάς, τὸ θηρίο, εἶχε δάκρυα ’ς τὰ μάτια. Ὅταν τὸν ἤραν δὲν ἔφερε καμμιάν ἀντίστασι: πέταξε μόνος του τᾶρματα ἀπ’ τὸ σελάχι, σταύρωσε τὰ χέρια καὶ εἶπε:

—Τώρα σκοτώστε με ἀδέερρα!

Ἄλλη ἀρχὴ δὲν ἦταν ’ς τὸ χωριὸ, τὸν παρᾶδωσαν ’ς τὸν πάρεδρο καὶ ’ς ἐμένα. Τὸν βρωτᾶ:

—Μωρέ, πῶς εὐρέθηκε τὸ κορίτσι 'ς τὸν τόπο σου;

Μοῦ ἀποκρίνεται ξάστερα:

—Σὰν μ' ἄφησαν οἱ σύντροφοί μου λαθωμένον, ἔλεγα πῶς θὰ πεθάνω 'σὰν σκυλί μὲς 'ς τὴ σπηλιά. Πέρασα μιὰ μέρα καὶ μιὰ νύχτα χωρὶς φαί καὶ νερό· καρτέραγα τὸ χάρο νὰ μὲ λυτρώσῃ καὶ δυὸ τρεῖς φοραὶς ἔφερα τὸ κουμπούρι 'ς τὸ στόμα, μὰ πάλι ἐδείλιασα—κάλλια νὰ μὴν δείλιαζα! Ἐάφνω ἀκούω περπάτημα τῆ δευτέρας ἀυγῆ ἔξω ἀπ' τὴ σπηλιά. Θὰ φωνάξω, λέω, καὶ ὅ,τι γίνῃ ἄς γίνῃ. 'Σ τὴν φωνή μου τὴν ξεψυχισμένη ἀποκρίνεται τρομαγμένη φωνὴ κοριτσιού. Ἐκεῖ ποῦ πρόσμενα νὰ ἰδῶ τὸ χάρο νὰ μοῦ πάρῃ τὴ ζωὴ, βλέπω τὴν Κατερίνα ποῦ ἤρχονται νὰ μοῦ δώσῃ ζωὴ. 'Σ τὴν ἀρχὴ φοβήθηκα, μὰ 'εἰς ἄλλο ἀναθάρρεψε· μοῦφερε φαί, νερό, πανὶ γιὰ τὴ λαθωμάτιά μου καὶ κάτι ἀλοιφαὶς ἀπ' τὸ χωριό. ἤρχονται κάθε μέρα καὶ μ' ἔβλεπε, ὅταν πῆγαινε 'ς τὴ στάνη. Μ' ἐσυμπόνεσε 'ς τὰ λήθεια ἢ δὴ δυστυχῆ! Τὴ νύχτα σήμερα ὅτι σφάλῃσα τὰ μάτια, ἀκούω τὸ σημάδι τῆς Κατερίνας δυὸ λιθάρια νὰ χτυποῦν τῶνα μὲ τᾶλλο τρεῖς φοραὶς καὶ πάλι τρεῖς. Κατάλαβα πῶς κάτι κακὸ μῆνυμα φέρνει τέτοιαν ὥρα, μὲ τέτοιον καιρό.—Γιὰ τὸ Θεό, μοῦ λέει, φύγα καὶ χάθηκες. Ὁ πατέρας μου σὲ ξέρει πῶς εἶσαι ἐδῶ καὶ θάρῃ ἀπόψε μ' ἕνα χωροφύλακα νὰ σοῦ πάρουν τὸ κεφάλι.—Νὰ φύγω; πῶς νὰ φύγω, ποῦ δὲν ἔμπορῶσα νὰ σείσω τὸ ποδάρι. Αὐτὴ μ' ἐσήκωσε 'ς τὰ χέρια της καὶ μ' ἔσυρε ὅσο ἔμπορῶσε μακριὰ ἀπ' τὸν τόπον ποῦ ἤμουν. Γύρισε 'ς τὴ σπηλιά νὰ πάρῃ ὅ,τι ἔμειν' ἐκεῖ δικό μου γιὰ νὰ μὴν τωῦρουν σημάδι, μὰ δὲν γύρισε περὶ ἢ δὴ δυστυχῆ.....»

Καὶ ἐνῶ μοῦλεγε αὐτὰ μὲ τρεμουλιασμένη φωνὴ ὁ λαθωμένος ληστής, ἀνοίγει μὲ μιᾶς ἢ πόρτα καὶ ἔμπαινει ὁ Μίλτος. Ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὴν ὄψιν του. Τὰ μάτια ἄγρια, τὰ μαλλιά σηκωμένα, τὰ γένεια του, τὰ χέρια του, τὰ ροῦχά του ματωμένα ἀπ' τὸ αἷμα τῆς κόρης του. Ἦτον τρελλὸς σωστὸς τέσσαρες μῆνες. Ὑστερα ἔγεινε καλὰ, μὰ τοῦμεινε πάντα μιὰ μελαγχολία, ὡς ποῦ πέθανε ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια μὲ τὸνομα τῆς Κατερίνας 'ς τὸ στόμα. Ἐμένα μ' ἐλύτρωσ' ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ βάρος ποῦ θὰ εἶχα 'ς τὴ συνείδησί μου αἰώνια. Τὸ δικό μου βόλι εἶχε πάρῃ μόνον τὸ μανίκι τῆς κάπας. Ἡ Κατερίνα σκοτώθηκε ἀπ' τὸ χέρι τοῦ πατέρα της.

Δ'.

Ὁ ἐνωμοτάρχης κενώσας ἐκ νέου τὸ ποτήριόν του ἤναψε καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ λύχνου τὸ ἐν τῇ φορᾷ τῆς διηγήσεως σεβασθὲν σιγάρων. Ἐ-

σίγησε καὶ ἐσιγῶμεν πάντες βαθύως συγκεκινημένοι ἐκ τῆς φοβερᾶς ἱστορίας. Καὶ ἐν μέσῳ τῆς πενθίμου ἐκείνης σιγῆς ἠκούσθη αἴφνης ὡς τελευταία ἀντήχησις τῶν λόγων τοῦ ἐνωμοτάρχου πέραν ἀπὸ τῆς συστάδος τῶν πλατάνων ἢ γοερά τοῦ νυκτοκόρακος κραυγῆ.

(Ἐν Λειψίᾳ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ἡ κουρὰ ἐτελείωσεν ἐν διαρκεί πανηγύρει, ἐνῶ δὲ ὁ ἄριστος τῶν ἀμνῶν τοῦ ποιμνιστασίου ὠβελίζετο, λαθῶν τὴν καλαύροπα βοσκῶν τινος, καὶ παρακαλέσας ἕτερον, εἰδήμονα τοῦ τόπου, νὰ μὲ συντροφεύσῃ, ἤρξάμην ἀνερχόμενος τὰς ὀλισθηρὰς τοῦ ὄρους πλευρὰς. Κατηυθύνόμενος πρὸς τὴν ἀκροτάτην, πρὸς δυμάς, κορυφὴν, πέραν τῆς ὁποίας οὐδεμία ἄλλη κορυφὴ ὑπῆρχε. Ὅτε, μετὰ πολλοῦ κόπου, ἀπαξ δὲ καὶ μετὰ τινος κινδύνου ἔφθασα εἰς τὴν ὑψίστην ἐκείνην κορυφὴν, ἐβόησα ἑξαλλος. Τὸ θέαμα εἶναι ἐξοχόν, ἀναντιρρήτως δὲ ὑπέρτερον τῆς περιγραφῆς. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐκείνης, αἰρόμενος εἰς ὕψος πεντακισχιλίων ποδῶν, ἐθεώρησα ταυτοχρόνως τὸ Λιθικόν καὶ τὸ Κρητικόν πέλαγος. Τὰ πολυῦμνητα ὄρη τῶν Σφακιῶν ἦσαν ἐγγύτατα ἐμοῦ, ἐντελῶς ὑπὸ τοὺς πόδας μου. Ἐβλεπον τέλος, τὸ πρῶτον τότε ἔστω καὶ πόρρωθεν, τὰ Σφακιά, καὶ τὴν περιβόητον φάραγγα τῆς Σαμαριᾶς. Ἀρχίζουσα δὲ ἀποτομωτάτων καὶ ἀγριωπῶς ἀντιμετώπων ὄρειων χωρῶν εἰς τὰ βάρη πρὸς τὴν Μεσημβρίαν ἢ μεγαλοπρεπεστάτη καὶ ἐπιβλητικὴ αὐτὴ φάραγγ, καὶ τερματίζεται εἰς τὸ ἀπέραντον πέλαγος τῆς Λυθίας. Ἀχαλίνωτος ὄρμας ἐκείθεν ὁ ἀνεμος διασειῶν καὶ πολλάκις ἀποσπᾶν τοὺς λίθους. Εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ὅπου ἄγρια ἀκμάζει ἡ φύσις, καὶ τὸ αὐστηρὸν τοῦ ἀνυπερβλήτου σκηνογραφήματος αἰρεται εἰς τὸ κατακόρυφον, ἐκεῖ, ἐν μέσῳ τῆς ἀδιαλείπτου βοῆς τῶν ἀνέμων καὶ τῶν χειμάρρων, τῆς πάλης τῶν στοιχείων, καὶ τῆς ἐντελεστάτης ἀφανείας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ περιδεὴς φαντασία τοῦ λαοῦ τάσσει πλανώμενα τὴν νύκτα ἄγρια φαντάσματα, *Καταχανάδες*, ὡς τὰ ἀποκαλεῖ εἰς τὴν γλῶσσάν του ὁ λαός. Ἡ ὄρμη τοῦ ἀνέμου εἶναι τοσαύτη ἐκεῖ, ὥστε δις μὲ ἕκαμψε, τὸ τρίτον δὲ, ἀδυνατῶν νὰ ἴσταμαι ὄρθιος, ἐκαθέσθην χαμαί, καὶ στηρίζων τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ βράχου ἐθεώρουν τὸ ἐξοχόν πανόραμα. Πρὸς βορρᾶν σπινθηροβόλον ἐκυλίετο τὸ Κρητικόν πέλαγος, πρὸς μεσημβρίαν μαρμαίρουσα ἠκτινοβόλοι ἢ Λιθικὴ θάλασσα. Πρὸς δυμάς

ἢ Κισαμὸς καὶ τὸ εὐάνδρον Σέλινον παρέτασσον κλιμακῆδον καὶ ἀμφιθεατρικῶς θαυμασίας καλλονῆς βουνά, λόφους καὶ λοφίσκους, ὁμαλοῦς φαινομένους ἐκ τῆς ἀποστάσεως, καὶ συγχεομένους, ὡς ἐνιαῖον ἐπίπεδον, μετὰ τῶν χλοερῶν τῆς ἐκτάσεως ἐκείνης κοιλάδων. Ἐγγὺς ἐμοῦ τὰ Σφακιά ἐφαίνοντο προκαλοῦντα, διὰ τῆς ἀγριωπῆς αὐτῶν φύσεως, τοὺς κεραυνούς τοῦ ἔχθρου, ὅστις πόρρωθεν μόνον τὰ θεωρεῖ, καὶ διὰ τῆς ὑπερφανείας τῶν ὄρειων τῶν ὑπεμφαίνοντα τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀδουλώτων τέκνων τῶν. Πέραν πρὸς τὴν μεσημβρίαν ἐκ τοῦ γλαυκοῦ κόλπου τῆς θαλάσσης ἀνεπήδα ἡ Γαῦδος. Ἐκεῖ μακρὰν πρὸς βορρᾶν, λευκὴ γραμμὴ συγγέεται συναπτομένη πρὸς κυανοῦν τι σημεῖον λαμπυρίζον. Εἶναι τὰ Χανία, μετὰ τοῦ κόλπου τῆς Σούδας. Ἐμπροσθεν ἐμοῦ διαγράφεται ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους ἀδιόρατος γραμμὴ, τὸ περιφραγμένον *Ξυλόσκαλο*, καὶ ἡ πρὸς τὴν φάραγγα τῆς Σαμαριᾶς ἄγρουσα ἀτραπός. Ὑπεράνω φαίνεται τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ὀμαλοῦ· κατωτέρω φαίνονται οἱ Λάκκοι, καὶ τὰ ἐπὶ τῶν Ριζῶν γραφικώτατα καὶ ἠρωτοκά χωρία. Κατωτέρω ἐτι διαφαίνεται τὸ χωρίον Ἀλικιανόν, ἐν μέσῳ τοῦ δάσους τῶν πορτοκαλλεῶν του. Εἰς τὸ βάθος, ὑπὸ λόφων περιφρασσομένη, ἐκτείνεται ἡ ὠραία τῆς Κυδωνίας λεκάνη, καὶ ὅπου τερματίζεται αὐτὴ πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἀρχίζει ἀτελείωτον τὸ κυανοῦν πέλαγος. Ἀπὸ τῆς θέσεως ἐκείνης ἐθεώρησα τὴν ἀγριωτέραν, ἀλλὰ καὶ τὴν μᾶλλον ἡμερον φύσιν. Γυμνοὺς βράχους ἀπροσπελάστους, κορυφὰς ὑπὸ χιόνος στεφομένους, φάραγγας ἀγρίας καὶ ἀδιαβάτους, θαλάσσας ἀπατάτας καὶ ἐρημονήσους, πόλεις κατωκημένους καὶ ἀκμαζούσας, πεδία εὐφορα καὶ κοιλάδας γονίμους, ἄγριαν φύσεως ἀκμήν, καὶ ἀνθρωπίνης καλλιέργειας ἐπίδοσιν. Τεσσάρων ἐπαρχιῶν, τῆς Κυδωνίας, τῆς Κισάμου, τοῦ Σελίνου καὶ τῶν Σφακιῶν ἔβλεπον ἐκείθεν τὰ ὄρια, τὰ ὄρη, τὰς κοιλάδας, τοὺς λόφους, τὰς κόμας, καὶ τὰ χωρία. Πέραν τοῦ Λιθικοῦ πελάγους ὁ ὀφθαλμὸς ἀνεζήτει τὴν Ἀφρικὴν. Ἐκείθεν τοῦ Κρητικοῦ πελάγους τὸ βλέμμα ἀνεζήτει τὰς Κυκλάδας, καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου.

Ἀχθόμενος ἀφῆκα τὸ ὑπερύψηλον ἐκεῖνο σημεῖον, καὶ ἐβάδισα πρὸς ἄλλην χαμηλοτέραν κορυφὴν, ἐγγύτατα τοῦ ποιμνιστασίου ἐγειρομένην. Ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε τότε νὰ δύσῃ. Ἐκαθέσθην ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς κορυφῆς θεωρῶν τὸ ἀνέκφραστον ἐκεῖνο πανόραμα, καὶ τὸν ὑπόχρυσον δίσκον τοῦ ἡλίου ἐτοίμου νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ πέλαγος. Αἱ Μῦλαι ἢ Γραμβοῦσαι νῆσοι, προσπεφυκυῖαι οἰονεῖ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ βαθμιαίως ταπεινουμένου ἀκρωτηρίου τοῦ Κωρύκου, ἐφαίνοντο ἐπιπλέουσαι ἐν μέσῳ τοῦ γλαυκοῦ πόντου ἀπ' ἐνός καὶ τοῦ ἡλιακοῦ κύματος ἀπ' ἐτέρου.

Ἦσυχώτεροι ἔπνεον τὴν ὠραν ἐκείνην διαπόνται αὔραι. Γαλήνη ἀνέκφρατος ἐπεκάθησε μαλακῶς ἐπὶ τῆς φύσεως, καὶ ἀσθενέστερος ἐξέπνεε βαθμηδὸν ὁ βόμβος τοῦ πτερωτοῦ ἐντόμου, ὅπερ, ἰπτάμενον τῆδε κακείσε, εἶχε συστῆλει τότε τὰ πτερύγια αὐτοῦ, καὶ ἔσπευδε νὰ ἀναζητήσῃ τὸ νυκτερινὸν καταφύγιον. Ἐν ὑπερτάτῃ καὶ ἀνεκδιηγήτῳ μεγαλειότητι ἠφανίσθη ἐντὸς τοῦ ὠκεανοῦ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἡμέρας. Εἶχε μεγεθυθῆ κατὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ ὁ φωτοβόλος ἀναξ, καὶ εὐρύων τὸν δίσκον του ἐφαίνετο ἐλεῶν τοὺς θνητούς, καὶ ἐπιτρέπων αὐτοῖς, μόνον κατὰ τὴν ὠραν ἐκείνην, νὰ στηρίξωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰ θνητὰ ὄμματά των. Ὅτε τὰ σκότῃ τῆς νυκτὸς ἐπεκάθησαν ἐπὶ τῆς φύσεως ἐπανῆλθον εἰς τὴν καλύβην, ἐνθα ἔμελλον νὰ διανυκτερεύσω.

Ἡ ὠρα τοῦ δείπνου εἶχεν ἐπιστῆ, καὶ ὑπὸ τὴν χαμηλὴν καλύβην ἐκαθέσθην πάντες ἀναμῖξ. Ἡ Κρητικὴ δημοκρατία, ἢ μᾶλλον ἡ Ἑλληνικὴ φύσις οὐδεμίαν στέργει προθύμως διάκρισιν. Ἐὰν πάντες δὲν ἤμεθα ἴσοι, τοιοῦτοι ὅμως ἐθεωροῦμεθα, τὸ ἐπ' ἐμοῖ δὲ ὁμολογῶ, ὅτι μὲ ἠῦφραινεν τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο τῆς ἰσότητος, τὸ οὐδαμῶς ἐν τούτοις ἀποκλείον τὸν σεβασμόν, ὁσάκις ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῇ. Τῇ βοηθείᾳ τῶν δακτύλων ἰδίως διεμελίσθη ὁ ἀμνός, ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ ὁποίου ἀπέμεινον μετὰ μικρὸν τὰ θλιβερά λείψανα τῶν ὀστέων, ἅτινα μακαρίως ἀπεγεύοντο περαιτέρω οἱ μολοσσοί. Ὁ ἀσκὸς τοῦ οἴνου περιῆλθε πολλάκις τὰ στόματα τῶν συνδαιτυμόνων, ὅτε δὲ ἡ ἐρευνηθεῖσα ὠμοπλάτη προεῖπεν ἀγαθὰ τὰ σημεῖα, καὶ οἱ ἀτμοὶ τοῦ οἴνου ἐπέτεινον τὴν εὐθυμίαν, ἠχηρὸν ἐβρόντησε τὸ ἄσμα ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ὄρεισιβίων βοσκῶν, ὧν οἱ πρεσβύτεροι εἶχον πολεμήσει εἰς τὰς τελευταίας ἐπαναστάσεις, οἱ δὲ νεώτεροι προηλείφοντο διὰ τὰς μελλούσας. Δὲν εἶναι ἴσως ἀνάγκη νὰ παρατηρήσω, ὅτι τῶν ἀσμάτων ἢ ὑπόθεσις ἦτο γνησίως πολεμική. Ὁ δημοτικὸς ποιητὴς ἀφηγεῖτο τὴν πανστρατιᾶ εἰσβολὴν τουρκικοῦ στρατοῦ εἰς τὰς φάραγγας τῶν Σφακιῶν, καὶ τὸν ὄλεθρον ὃν κατήγαγον οἱ ὄρεινοὶ ἀποκλείσαντες καὶ κατακόψαντες τοὺς Τούρκους. Καθόσον τὸ ἄσμα προύχρει ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐπετείνετο, εἰς τὸ τέλος δὲ κατέστη ἀχαλίνωτος. Ἐμπεινευσμένοι ἀνεπήδων οἱ βοσκοί. Πᾶσα λέξις καὶ πᾶς στοχασμὸς τῶν τέκνων ἐκείνων τῆς φύσεως παρεῖχε μοι καὶ μίαν, πρὸς ταῖς ἄλλαις, ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμῶ πλειότερον τοὺς Κρητὰς, καὶ νὰ θαυμάζω τὸν ἀδαπάνητον καὶ ἀπερίγραπτον πατριωτισμὸν των, ὃν τοσάκις διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ἐπιστοποίησαν οἱ ἀπαράμιλοι Κρητῆς. Ἐὰν ἐκεῖ που ἦτο δυνατόν νὰ πῆρχε σταθμὸς Τουρκικὸς, νομίζω ὅτι θὰ εἶχομεν σκηνάς. Ἐχαιρον οἱ Κρητῆς ἐπὶ τῇ βεβαι-

ώσει τῆς ἀγαθῆς φήμης, ἧς ἀπολαύουσι, καὶ ἡ ἐν μέσῳ αὐτῶν παρουσία ὕδατιοῦ ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος προερχομένου, καὶ δὴ τῶν Ἀθηναίων, ἐξῆπτε τὰ πατριωτικώτατα τῆς ψυχῆς των αἰσθήματα. Ἐξετίμησα ἰδιαζόντως τὴν ἀγαθότητα τῶν ξενιζόντων με, τὴν ἀνεπιτήδευτον εἰλικρινεῖαν, τὴν θέλγουσαν παρρησίαν, τὸ ἀβίαστον τοῦ ἠθους τῶν ὑποδεστέρων πρὸς τοὺς προϊσταμένους, καὶ τ' ἀνάπαλιν. Ἡ προσταγὴ εἶναι τι ἀγνωστον ἐν Κρήτῃ. Τὰς σχέσεις πάσας διέπει ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμός, ἡ δὲ γνώσις, ὅτι ἡ τραχύτης τοῦ ὕφους θὰ προκαλέσῃ ρῆξιν καὶ βεβαίαν παρακοὴν συνέχει τὸν τυχὸν βίαιον, καὶ ὑπαγορεύει καὶ κανονίζει μελιχιωτέρας τὰς ποιήλας πρὸς ἀλλήλους σχέσεις, εἰς οἰανδήποτε οὔτοι καὶ ἂν ἀνήκωσι τάξιν.

Ἐλλείπει ἐλαίου ἀπεσβέσθη ἐνωρίτατα ἡ μόνη ἀσθενὴς λυχνία, ἡ ἀμυδρὸν φῶς καὶ πολὺν καπνὸν σκορπιζούσα ἐντὸς τῆς καλύβης. Ἡ σελήνη ἐμελλε βραδέως νὰ ἐγερθῇ, οὕτω δὲ ἐκόντες ἄκοντες ἐμείναμεν εἰς τὸ σκότος. Οἱ καταπεπονημένοι ποιμένες, περιβληθέντες τοὺς μαλλίνους αὐτῶν ἐπενδύτας, ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ μετὰ μικρὸν ἐκοιμῶντο ὕπνον βαθυτέρου καὶ τοῦ συμπατριώτου των Ἐπιμενίδου. Εἰς ἐμὲ εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ παρασκευάσωσι πρόχειρόν τι στρώμα, ἀλλ' ὅ,τι ἐκώλυέ με νὰ κοιμηθῶ δὲν ἦτο ἡ ἔλλειψις στρωμνῆς, ἀλλὰ τοῦ ὕπνου ἐντελής ἀπουσία. Μόνος, ἐν μέσῳ τῶν κορυφῶν τῶν Λευκῶν Ὀρέων, ἡγρύπνησα δι' ὅλης τῆς νυκτός, ποδῆρη βαρὺν φέρων μαγνῶν, καὶ κινούμενος ἰσχυρῶς ὁσάκις ἡ δριμύτης τοῦ ψύχους ἐνάρκου τὸ σῶμά μου. Ἐν μέσῳ τῆς ἐντελεστάτης ἐκείνης ἐρημίας, ἡ σιωπὴ ἦτο ἀπόλυτος. Κωδωνίσκου ἤχος, ἀπὸ τῆς μάνδρας ἐνθα ἠύλιζοντο τὰ πρόβατα, ἠκούετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν. Ἡ ἐνδειξις ὑπαρχούσης ἐκεῖ που ζωῆς ἀπέσπα τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὰς σφαίρας εἰς ἃς ἐπόθει νὰ πλανηθῇ, καὶ ἀπὸ τὰς σκέψεις ἃς ἐνέπνεε ἡ θέσις ἐκείνη καὶ ἡ ὥρα. Σκια τὴν διεγράφετο ἐπὶ τοῦ βράχου, καὶ ὅτε μὲν μεγεθυνομένη καὶ ἄλλοτε σμικρνομένη ἠφανίζετο πάλιν ἐντὸς προεξοχῆς τινὸς τῶν ἀποτόμων πλευρῶν. Ἦτο ὑποζυγίον τι ζητήσαν νὰ ἀλλάξῃ κοίτην. Ὁ ἡμικοιμώμενος μολοσσὸς ἐνέτεινε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ὑλάκτει ὑποκώφως, ἀλλὰ βεβαιούμενος, ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸς ἠπέλει τὴν ποιμνὴν ἐπανεπίπτεν εἰς τὸν ἀμφίβολον καὶ ἀσταθέστατον ὕπνον του. Καθόντων παρήρχοντο αἱ ὥραι ἔδουον ἀλληλοδιαδόχως οἱ ἀστερισμοί, καὶ νέα ἄστρα διεδέχοντο τὰ ἀποκρυβέντα ἡδῆ. Πυκνοτέρα ἀπέβαιναν ἡ δρόσος, τὸ ψῦχος δριμύτερον, προάγγελος δὲ τῆς Ἡοῦς ἐπέπνευσε μετὰ μικρὸν αὔρα θωπευτική. Ἡ Ἀνατολὴ ἐβάφη ὑπέρυθρος, ἡ Ἡὼς

ἐπεφάνη, ἠλλοιώθησαν τὰ χρώματά της, καὶ ὑπόχρυσον γαλακτώδες χρῶμα διεδέχθη τὸ ρόδιον τῆς Αὐγῆς. Οἱ βοσκοὶ ἀφύπνισθησαν. Ἡλευθέρωσαν ἀπὸ τῆς μάνδρας τὰ ποιμνία, ἐπισκόπησαν προχείρως αὐτά, καὶ ἀναλαβόντες τὴν καλαύροπα ἐτράπησαν μετὰ μικρὸν ἔδοντες εὐθύμως πρὸς τοὺς ὄρους τὰς κορυφάς. Οἱ περισοιοὶ ἐξεπέμφθησαν ἐν τάχει ὅπως κομίσωσιν ἀπὸ ἀπωτέρας τινὸς κορυφῆς ἐντὸς σάκκου μαλλίνου χιόνα δι' ἧς ἐπλήθημεν προχείρως. Ἐνῶ ἐπίνομεν γάλα, ἠμίπηκτον ἐκ τοῦ πάχους καὶ τῆς χιόνος, ἦν ἐθέσαμεν ἐντὸς, ὁ πρεσβύτερος τῶν ποιμένων ἐλθὼν παρεκάλεσεν ἡμᾶς ν' ἀναβάλωμεν ἐπ' ὀλίγας ὥρας τὴν κάθοδον ἡμῶν, ἵνα λάβῃ καιρὸν νὰ μᾶς ξενίσῃ πλουσιώτερον, ὡς ἐπεθύμει. Ἐδέχθημεν νὰ φύγωμεν περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἡ εἰλικρινὴς ὁμῶς προαίρεσις του οὐδαμῶς ἔχρηζε μαρτυρίας πειστικωτέρας. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐπεφάνησαν οἱ ποιμένες ὀδηγοῦντες, μετὰ τὴν πρωϊνὴν βοσκήν, τὰ ποιμνία εἰς τὸ ποιμνιοστάσιον. Ἐντὸς ἐπιμελῶς κασιτερωμένου λέβητος ἤρχισαν ἀμέλγοντες τὰ πρόβατα· ὁ λέβητος ἐτίθετο παραχρῆμα ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ μετὰ μικρὸν ὁ ὠραίος κρητικὸς τυρὸς ἦτο ἐν τῷ παρασκευάζεσθαι. Αἱ ποιμνικαὶ ἐκεῖναι σκηναί, καὶ παρὰ πᾶσαν τὴν ἀπουσίαν τῶν ποιμενίδων, ἐνεῖχον ἀνέκφραστον βουκολικὸν γόητρον, οὐχὶ δ' ἄνευ αἰσθημάτωνος τινὸς μελαγχολίας ἔτεινον πρὸς ἀποχαριετισμὸν τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς βοσκούς, ἐπιμένοντας νὰ μὲ φιλοξενήσωσιν ἐτι εἰς τὴν εὐτυχῆ καλύβην, ὅπου, ἀντὶ τῆς χλιδῆς καὶ τοῦ πλούτου, ὑπῆρχεν εἰλικρινεῖα καὶ χαρὰ ἀντισταθμίζουσα πᾶσαν βιωτικὴν τρυφήν, καὶ οἰανδήποτε πλούτου ἀπόλαυσιν. Μικρὸν μετὰ μεσημβρίαν ἐφερόμεθα, κατερχόμενοι ἡδῆ, τὴν αὐτὴν ἐπικίνδυνον ἐπὶ τοῦ ὄρους ἀτραπὸν, ἣν ἐπιπόνως εἶχομεν ἀνέλθει τὴν προτεραίαν.

Παρὰ τὴν ἀνυπόφορον θερμότητα τῆς ὥρας, εἰς τὰς ὀρεινοτάτας ἐκείνας περιοχὰς ἐκράτει εὐκραεστάτη θερμοκρασία. Ἐνίοτε γιγαντιαία σκιά ἐξηπλοῦτο καθ' ἅπαν τὸ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ ὄρους ὅπερ παρήλαυον. Ἡ σκιά ἐκινεῖτο· ἔτρεχεν, ἔφρευγεν, ἠφανίζετο, καὶ αἱ πρὸς στιγμὴν καλυφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ νέφους ἠλιακαὶ ἀκτίνες ἐχρῦσον ἐκ νέου τὰς ὀξείας καὶ ἀπροσίτους τοῦ ὄρους κορυφάς. Μεγαλοπρεπέστερον κατὰ πολὺ ἦτο τὸ φαινόμενον τῆς καταλαβούσης ἡμᾶς ὀμίχλης, ἐξορμώσης βραδέως ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν φαράγγων, καὶ ἡρέμα ἀνερχομένης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὰς ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας ὑψίστας κορυφάς. Τὸ πᾶν τότε ἐκαλύπτετο ἐντὸς ἀδιαπεράστου σινδόνος ὑπολευκοῦ καὶ ἐλαστικῆς, ἀδιαλείπτως ἐκτεινομένης, καὶ καταλαμβανούσης ἀδιαλείπτως τὰς πέριξ ἐκτάσεις. Ἀστραπὴ φωτίζει αἴφνης τὸν οὐρανόν· ἀκούεται ἡ βροντὴ, καὶ τὸν πυριφλεγῆ καὶ σκολιὸν

αὐτοῦ δρόμον διαγράφων ὁ κεραυνὸς σχίζει τὴν φύσιν εἰς τὴν ἀπόστασιν. Δεινῶς ἀντηχεῖ ἡ φάραγξ ἐκ τοῦ σπερδαλέου ἤχου. Νέφη σωρεύονται ὑπεράνω ἡμῶν, καὶ ἡ στήλη τῆς βραδέως ἀνερχομένης πάντοτε ὀμίχλης προσεγγίζει ἡδῆ τὰ μετέωρα νέφη, σχηματίζουσα κλίμακα κινήτην μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ. Προάγγελοι ραγδαίου ὕετος, σταγόνες ἀραιαὶ πίπτουσιν ἐφ' ἡμῶν φωτίζεται ἐκ νέου ὑπὸ τῆς ἀστραπῆς ὁ οὐρανός, βρέμει ἡ βροντὴ, καὶ τὰ μεστὰ στέρα τῶν νεφῶν ἐχέουσι τοὺς ὄμβρους των ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐξηγάγομεν ἐν τάχει τοὺς μαγδύας ἡμῶν, καὶ συσταλέντες ἐπὶ τῶν ἵππων μας ἀνεμένομεν νὰ παρήλθῃ ὁ ἀπροσδόκητος κατακλυσμός. Τὸ θέαμα ἦτο ἀνεκφράστως θαυμασιον. Ἐνῶ ἐγγύτατα τῶν κεφαλῶν μας ἐπεκρίθητο μολυβδόχροα νέφη, ἡ ἀδιαλείπτως γιγαντούμενη ὀμίχλη κατεκάλυπτε τὸ πᾶν, καὶ πυκνομένη βαθμιαίως ἀπέκρυψε μετὰ μικρὸν τὴν φύσιν, καὶ τὸν δρόμον αὐτὸν ἐφ' οὗ ἐβαίνομεν. Ἀνεστείλαμεν τοὺς ἵππους, καθόντων ἡ ἀστραπὴ ἦτο ἐπικίνδυνος, κάτωθι δ' αὐτῆς, ἔχαινον ἄβυσσοι. Τὸ ὕδωρ, χειμάρρου δίκην, ἔρρεεν ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐκβάλλον εἰς τοὺς πόδας. Ἀλλ' ἰδοὺ ἐπιφαινεται εἰς τὸ στερέωμα ὁ ἥλιος. Σχιζὼν τὰ τεφρόχροα νέφη, ἀραιῶν τὴν ὀμίχλην τῆς γῆς, διαλύει βραδέως τὸ μολύβδιον ἐπίστρωμα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σκορπίζει ἐπὶ τῆς λουστῆσις φύσεως τὴν χαρὰν καὶ τὴν γοητείαν. Στίλβουσι τῶν ὀρέων αἱ κορυφαί, ἀκτινοβόλοι φαίνονται οἱ δροσοστάλακτοι κλάδοι τῶν δένδρων, καὶ χρώματα ποικίλα ὑποτρέμουσι φαινωῶς ἐντὸς τῶν ὑγρῶν ἐκείνων κρυστάλλων, ἐφ' ὧν θλάται τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Βαδίζοντες ἐν σπουδῇ προσεπελάσαμεν τὴν ἀπωτάτην τοῦ Θερίσσου περιοχὴν, ἀλλ' ὁ πρὸς στιγμὴν ἠττηθεὶς ὀμιχλώδης γίγας τανύει τοὺς γιγαντιαίους αὐτοῦ πόδας, καὶ μὲ τὸ πέλαμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἄρχεται πάλιν περιάγων τὸ κούφον αὐτοῦ καὶ πλάνον βάδισμα ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἐντὸς νεφέλης καλυπτόμεθα πάλιν, καὶ ἡ ἐπιφανείσα φύσις ἀποκρύπτεται ἐκ νέου. Τὰ πέριξ ἡμῶν βουνὰ φαίνονται γίγαντες ὑπερφυσικοί. Μαλακῶς περιβάλλει εἰς τοὺς ἄβρους κόλπους του καὶ διὰ μυρίων περιελίσσει στροφῶν τ' ἀντικείμενα πάντα τὸ νεφελῶδες ἐκεῖνο, τὸ ἐλαστικόν, τὸ ὅτε πυκνούμενον καὶ ἄλλοτε ἀραιούμενον, τὸ ἐλαφρόν, τὸ εὐκαμπτον, τὸ ἠδονικόν ἐκεῖνο καὶ μεθυστικόν νέφος. Ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτοῦ διατρίβοντες ὑπελαμβάνομεν μετέωρους ἡμᾶς αὐτοὺς. Ἀνεστείλαμεν καὶ πάλιν τὸ βῆμα ἡμῶν, ἄχρις οὗ ἡ διασταλεῖσα ὀμιχλώδης νεφέλη συνεστάλη ἐκ νέου, καὶ ὑπὸ ἡρέμου πνεύματος διωχθεῖσα ἐλύθη μετὰ μικρὸν εἰς ἀδιόρατους ἀτμούς. Ἐπεφάνησαν τότε αἱ ὠ-

ραῖται κοιλάδες, τὰ ἀμφιθέατρα τῶν ὀρέων καὶ τῶν λόφων, τῆς θαλάσσης τὰ ἀκρωτήρια καὶ τὰ γλαυκὰ ὕδατα. Εὐδία ἐντελής διεδέχθη τὴν βροντὴν καὶ τὸν κεραυνόν, καὶ εἰς τὸ ἀκαριαῖον φῶς τῆς ἀστραπῆς ὑπεκατέστη τοῦ ἡλίου τὸ συνεχές καὶ ἄπλετον φῶς. Ἡδονικωτέρα ἐφέρετο ἐπὶ τῆς φύσεως ἡ εὐωδία τῶν φυτῶν, καὶ τὰ ἀρώματα τῶν ἀνθῶν καὶ τῶν θάμνων γλυκύτερον ἐπηρέαζον καὶ ἐκοιμίζον τὰς αἰσθήσεις. Ἀγνή, στίλβουσα, ἀπαστράπτουσα ἐπεφάνη ἡ φύσις, νέον περιβληθεῖσα κάλλος μετὰ τὴν βροχήν, καὶ νέαν ἀνέκφραστον γοητείαν. Τὴν ἐθαύμασα ἀπαξ ἐτι ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν πέριξ τοῦ Θερίσσου ὑψωμάτων, καὶ κατεθέλχθη εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο καὶ τὸ κάλλος τῆς φύσεως καὶ τῆς τοποθεσίας. Δροσερὰν εἰσπνέων τὴν αὔραν, τὰ ὄρη, τοὺς λόφους, τὰς κοιλάδας, τὰ μικρὰ δάση, τὰς φυτείας, τὴν θάλασσαν, τὸν οὐρανὸν ἀποθαυμάζων, συναρπάζεται τις ἐκεῖ καὶ αἰσθάνεται ἄγνωστον καὶ ἀπροσδιόριστον αἶσθημα εὐδαιμονίας μεταρσιῶν τὴν πάσχουσαν αὐτοῦ ψυχὴν. Καίτοι ἐν τῷ κόσμῳ, λησμονεῖ τις τὸν κόσμον καὶ ἑαυτόν. Ἄγνωστος ἀλλ' αἰσθητὴ παραμυθία ἀνακουφίζει τὴν τεταλαιπωρημένην ὑπαρξιν, καὶ ἡ λήθη τῶν ὀδυνῶν τῆς ζωῆς ἐπέρχεται ὡς ἀκολούθημα τῆς γοργῆς καὶ ἰσχυρᾶς ἐκείνης ἀπὸ τῆς φύσεως ἐντυπώσεως. Ὅταν τοποθεσία τις τοιαῦτα ἐμπνέῃ αἰσθητά, εἶναι ἀναντιρρήτως ἐξοχος, τοιαύτην δὲ εὔρον καὶ ἐξετίμησα τὴν ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ Θερίσσου θεῶν καὶ τὴν φύσιν, ἣν μετὰ κόπου καὶ λυπούμενος ἐγκατέλειψα.

Μετὰ μικρὸν ἐφθασα εἰς Θερίσσον, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀφίχθη εἰς τὰ Χανία.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Ἀτήγημα Γεωργίας Ἑλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

ΙΔ'.

Σφόδρα ἀγωνιώδης εἶνε ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἐπὶ ἀναίσθητων χαρακτηριστικῶν παρακολουθοῦμεν τὴν ἐπάνοδον τῆς ζωῆς, ὅτε διανοίγονται οἱ ὀφθαλμοί, τὸ δὲ βλέμμα ἔχει τὴν ἀόριστον ἐκείνην ἔκφρασιν, ἣτις δεικνύει ὅτι ἀποῦσα εἶνε εἰσέτι ἡ μνήμη.

Ὁ Τζιλφιλ ἔτρεμεν ἐκ χαρᾶς βλέπων τὴν μεταβολὴν ταύτην ἐπερχομένην ἐπὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς Αἰκατερίνης. Ἐκλινεν ἐπ' αὐτῆς τρίβων

τάς χειράς της και παρατηρῶν αὐτὴν μετὰ περιπαθοῦς οἴκτου, ἐν ᾧ οἱ μέλανες ὀφθαλμοὶ της ἐξήταζον αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως. Ὁ Τζίλιφιλ ἐσκέφθη ὅτι ἐν τῷ ἐστιατορίῳ θὰ ὑπῆρχε πάντως οἶνος. Ἐξῆλθεν, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς Δικατερίνης ἐστράφησαν πρὸς τὸ παράθυρον, πρὸς τὸ μέρος εὐρίσκειτο ἡ καθέδρα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου. Τότε ἐπῆλθεν αὐτῇ πλήρης ἡ συναίσθησις, καὶ μετ' αὐτῆς ἡ ἀνάμνησις τῶν τῆς πρωίας γεγονότων.

Ὁ Μαίηναρδ ἐπανῆλθε φέρων ὀλίγον οἶνον, ἀνεγείρας δὲ τῇ ἔδωκε νὰ πῖνῃ· ἀλλ' ἡ Τίνα ἐσίγα καὶ ἐφαίνετο βεθυσιμένη εἰς τὰς σκέψεις αὐτῆς, ὅτε ἡ θύρα ἀνεώγη αἴφνης καὶ ἐφάνη ὁ Οὐόρεν διὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς μορφῆς αὐτοῦ δεῖν ἀγγέλλων. Ὁ Τζίλιφιλ φοβούμενος μὴ ἁμιλήσῃ ἐνώπιον τῆς Δικατερίνης, ἐχώρησεν ἐν σπουδῇ πρὸς συνάντησίν του, τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων φέρων καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν.

Ἡ Δικατερίνα ἀνεμιμήσκετο κατὰ μικρὸν τῆς σκηνῆς τοῦ δάσους τῶν Κορωνῶν. Ὁ Ἀντώνιος κατέκειτο ἐκτάδην νεκρός· εἶχε καταλίπη αὐτὸν ὅπως ἐλθοῦσα γνωρίσῃ τὸ θλιβερόν ἀγγελμα εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον· ἔπρεπε νὰ ἴδῃ τὴν τῶρα τί ἀπέγεινεν, ἴσως ἔξῃ ἀκόμη...

Ἐν ᾧ ὁ Τζίλιφιλ ὠδήγει τὸν Οὐόρεν πῶς καὶ κατὰ μικρὸν ν' ἀναγγεῖλῃ τὴν φρικώδη εἰδησίαν εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ καὶ εἰς τὴν μίς Ἐσχερ, ἡ Δικατερίνα, μετ' ὅλην τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς, διηυθύνθη πρὸς τὴν αὐλειον θύραν. Ὁ δροσερὸς ἀὴρ ἐδυναμώσε πῶς αὐτήν. Μία τότε κατέλαβεν αὐτὴν ἐπιθυμία, μία σκέψις: νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν ὅπου ἦτο ὁ Ἀντώνιος. Ἐβάδιζε ταχέως, τέλος δὲ ὑπὸ νευρικῆς ἐξάψεως κεντηθεῖσα ἔσπευδε τρέχουσα.

Μετ' ὀλίγον ἀκούει κρότον βαρέων βημάτων, ὑπὸ τὸ κιτρινίσαν δὲ φύλλωμα παρὰ τὴν ξυλίνην γέφυραν, βλέπει ἀνθρώπους βραδέως βαδίζοντας, καὶ φέροντας βάρους τι· οἱ ἀνθρωποὶ οὗτοι φέρουσι τὸ πτώμα τοῦ Ἀντωνίου ἐξηλωμένον ἐπὶ φορείου· μετ' αὐτοὺς ἔρχεται ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἔχων συνεσφιγμένους τοὺς ὀδόντας, θανάσιμον ὠχρότητα ἐπὶ τῆς μορφῆς διακεχυμένην καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐκφρασιν ἀφώνου ὀδύνης ὅταν αἰσθάνονται οἱ ἰσχυροὶ τὸν χαρακτῆρα ἀνθρώπου. Ἡ μορφή ἐκείνη ἐφ' ἧς οὐδέπω ἡ Δικατερίνα εἶδε τὴν ἀγωνίαν, ἐξήγειρεν ἐν αὐτῇ νέον αἶσθημα, ὅπερ πρὸς στιγμὴν ὑπερίσχυσε πάντων τῶν ἄλλων. Προσῆλθεν, ἔθηκε τὴν μικρὰν χειρὰ της ἐν τῇ χειρὶ του καὶ ἐβάδιζε σιγῆλῶς παρ' αὐτόν· παρηκολούθησεν οὕτω τὴν θλιβερὰν πομπὴν μέχρι τοῦ οἰκίσκου τοῦ Μπάτς.

Ὡς δ' ἔφθασαν ἐκεῖ, ἡ Δικατερίνα ἐκάθισεν ἐν σιγῇ, ἀγωνιωδῶς ἀναμένουσα νὰ μάθῃ ἂν ὁ Ἀντώνιος ἦτο πράγματι νεκρός.

Δὲν ἐνόησεν εἰσεῖτι ὅτι τὸ ἐγγχειρίδιον λείπει ἐκ τοῦ θύλακος αὐτῆς. Ἐν ᾧ βλέπει νεκρὸν τὸν Ἀντώνιον, ἡ καρδία της βιαίως ὑποστρέφει εἰς τὸ παρελθόν. Λησμονεῖ τὴν ὀδύνην, τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὸ μίσος αὐτῆς, ὡς ὁ ναυαγὸς λησμονεῖ τοὺς κινδύνους οὓς διήλθε μεταξὺ τῆς πολυποθῆτου πατρίδος καὶ τῆς ἀστόργου χώρας ἣν νῦν κατοικεῖ.

ΙΕ'

Πρὸ τῆς ἐσπέρας ὁ ἰατρός Χάρτ ἐδήλωσεν ὅτι οὐδεμία ὑπολείπεται ἐλπίς. Τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου μετεκομίσθη εἰς τὸ μέγαρον, πάντες δὲ ἐγίνωσκον ἤδη τὸ βαρὺ ἐπισκῆψαν δυστύχημα.

Ἡ Δικατερίνα ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Χάρτ ἀπήντησε βραχέως ὅτι εὖρε τὸν Ἀντώνιον κατακειμένον εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν. Ἡ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο παρουσία του τοιαύτην ὥραν δὲν ἠδύνατο νὰ φανῇ παράδοξος. Μετὰ τὴν βραχυλόγον ἀπάντησίν της ἡ Τίνα ἔμεινεν ἐν τινι γωνίᾳ τῆς οἰκίας τοῦ κηπουροῦ, σείουσα τὴν κεφαλὴν ὅτε ὁ Μαίηναρδ παρεκάλει αὐτὴν νὰ ὑποστρέψῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ μέγαρον, ἀνικανὸς φαινομένη πρὸς αὐτενέργειαν. Ὅτε εἶδεν ὅτι ἀπῆγον τὸ σῶμα παρηκολούθησεν αὐτὸ ἐκ νέου, παρὰ τὸν σὶρ Χριστοφόρον βαδίζουσα.

Ἀπεφασίσθη νὰ κατατεθῇ ὁ νεκρὸς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μέχρι τῆς ἐπαύριον. Ἡ Δικατερίνα ἰδοῦσα τὴν θύραν αὐτῆς ὀριστικῶς κλεισθεῖσαν ἀνῆλθε τὴν κλίμακα τῆς πινακοθήκης καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, τὸ μόνον μέρος ἐν ᾧ ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν λύπην της. Ἐν ᾧ διήρχετο τὴν πινακοθήκην, τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ἀντικείμενα ἀφύπνιζον κατὰ μικρὸν τὴν ληθαργούσαν μνήμην της. Ἡ πανοπλία δὲν ἐξέλαμπε πλέον εἰς τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἔμεινεν ὄρφνινος καὶ σκοτεινὴ ἀνηρητημένη παρὰ τὸν τοῖχον· ἐξ αὐτῆς δὲ εἶχε λάβῃ τὸ ἐγγχειρίδιον! . . . Ναί, τὴν πάντα ἐπανάρχοντο εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς, πάντα! καὶ τὸ ἐγκληματικὸν προσέτι σχέδιόν της! Ἀλλὰ ποῦ εἶνε τὸ ἐγγχειρίδιον τοῦτο; Τὸ ἀναζητεῖ ἐφ' ἑαυτῆς ἀλλὰ δὲν τὸ ἀνευρίσκει. Ἴσως πᾶσα ἐκείνη ἡ ἀπόπειρα τοῦ φόνου τοῦ Ἀντωνίου εἶνε φαντασιοπληξία. . . Μὴ τὸ ἐγγχειρίδιον ἔπεσε καθ' ὄδον ἐν ᾧ ἔτρεχε; Ἀκούει βήματα εἰς τὴν κλίμακα καὶ διευθύνεται ὀρμητικῶς εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἐνθα γονυπετήσασα παρὰ τὴν κλίνην, καὶ ἀποκρύψασα τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὅπως μὴ βλέπῃ τὸ ἐμποιοῦν αὐτῇ φρικὴν φῶς, προσπαθεῖ ν' ἀναμνησθῇ πᾶν συναίσθημα, πᾶν γεγονὸς τῆς ἡμέρας.

Πάντα ἐπανάρχονται εἰς τὴν μνήμην της· πάνθ' ὅσα ὁ Ἀντώνιος ἔπραξε καὶ πανθ' ὅσα ἠσθάνθη αὐτὴ κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον

μῆνα, καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης τοῦ Ἰουνίου, καθ' ἣν τὸ ἔσχατον συνδιελέχθη πρὸς αὐτὴν ἐν τῇ στοᾷ ὁ λοχαγός. Ἀναμιμνήσκειται τῶν καταιγίδων τοῦ πάθους της, τῆς ζηλοτυπίας καὶ τοῦ μίσους αὐτῆς κατὰ τῆς μίς Ἐσχερ, τῶν ἐκδικητικῶν σκοπῶν της. Ὡ! πόσον ἔπταισε! πόσον κακῇ ἐδείχθη! τὸν παρώρμησε νὰ εἴπῃ καὶ νὰ πράξῃ πράγματα ἄτινα ἐξώργισαν αὐτὸν τόσο πολύ. Τόσον μέγα εἶνε τὸ πταίσμά της ὥστε οὐδέποτε θὰ τύχῃ συγγνώμης.

Ἦθελε νὰ ἐξομολογηθῇ τὸ πλημμέλημα αὐτῆς διὰ νὰ τιμωρηθῇ, διὰ νὰ ταπεινωθῇ ἐν τῇ κόνῃ ἐνώπιον πάντων, ἐνώπιον αὐτῆς τῆς μίς Ἐσχερ. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος βεβαίως θὰ τὴν ἀποπέμψῃ, δὲν θὰ θελήσῃ νὰ τὴν ἴδῃ πλέον κατὰ πρόσωπον, ἀφ' οὗ μάθῃ τὰ γενόμενα· καὶ θὰ ἦτο εὐτυχαστέρα ἂν τὴν ἐτιμώρου, ἢ ἂν ἐφέροντο πρὸς αὐτὴν μετὰ στοργῆς, ἐν ᾧ τοιοῦτον ἔνοχον μυστικὸν ἐγκρύπτει ἐν τῇ καρδίᾳ της. Ἄλλ' ἢ πρὸς τὸν σὶρ Χριστοφόρον ἐξομολόγησις θὰ καθίστα ἔτι ὀξυτέραν τὴν θλιψίν της. Ὅχι, δὲν θὰ εἴπῃ τίποτε· διότι θὰ γείνη ἀνάγκη νὰ καταστήσῃ γνωστὴν τὴν διαγωγὴν τοῦ Ἀντωνίου.

Δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ ἐν τῷ μεγάρῳ· πρέπει νὰ φύγῃ· δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὰ βλέμματα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, δὲν δύναται νὰ ὑπομείνῃ τὴν θέαν πάντων ἐκείνων τῶν ἀντικειμένων ἄτινα ἀναμιμνήσκουσι αὐτῇ τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν ἐνοχὴν της. Ἴσως θ' ἀποθάνῃ μετ' ὀλίγον· αἰσθάνεται ἑαυτὴν τόσο ἀσθενῆ! Θέλει ν' ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ διέλθῃ τὰς ὑπολειπομένας αὐτῇ ἡμέρας καθικετεύουσα τὸν Θεὸν νὰ τὴν συγχωρήσῃ καὶ ὡς τάχιον νὰ τὴν καλέσῃ παρ' αὐτῷ.

Ἡ δυστυχὴς κόρη δὲν διανοεῖται ν' ἀποθάνῃ αὐτόχειρ. Ἀφ' οὗ ἐκόπασε μετὰ μικρὸν ἡ θύελλα τῆς ὀργῆς, ὑπερίσχυσε ὁ περιπαθὴς καὶ δειλὸς χαρακτῆρ της, μόνην τὴν δύναμιν τοῦ ἀγαπᾶν καὶ θλίβεσθαι ἀπολιπὼν αὐτῇ. Ὡς ἐκ τῆς ἀπειρίας αὐτῆς περὶ τὰ τοῦ βίου ἀδυνατεῖ νὰ προῖδῃ τὰ ἐπακόλουθα ἄτινα θὰ συνεπῆγε ἢ ἐκ τοῦ μεγάρου ἀπόδρασις της καὶ τὴν ταραχὴν καὶ ἀνησυχίαν ἣν θὰ ἐπέφερε.

— Ὅθ' νομίσουν ὅτι ἀπέθανε, διανοήθη, θὰ μὲ λησμονήσουν, ὁ Μαίηναρδ θ' ἀγαπήσῃ μίαν ἄλλην καὶ θὰ εἶνε εὐτυχής.

Τὴν ὄνειροπόλησίν της διέκοψε κρούσμα ἐπὶ τῆς θύρας. Ἡ κυρὰ Βελλαμῆ ἤρχετο κατὰ παραγγελίαν τοῦ Τζίλιφιλ, νὰ ἴδῃ πῶς εὐρίσκειτο ἡ μίς Σάρτη, καὶ νὰ τῇ φέρῃ ὀλίγην τροφήν.

— Εἰσθε χλωμή, κόρη μου, εἶπεν ἡ γηραιὰ οἰκονόμος, καὶ τρέμετε ἀπὸ τὸ κρύο. Πλαγιάσετε ἔς τὸ κρεβάτι σας. Ἡ Μάρθα θὰ ἔλθῃ ν' ἀνάψῃ φωτιά. Νά, σὰς ἔφερα ὀλίγον ζωμόν, καὶ κρασί καὶ παξιμάδια. Μ' αὐτὰ θὰ ζεσταθῆτε.

Πρέπει νὰ καταιβῶ γρήγορα. Ἐχω τόσαις δουλειαῖς! Ἡ μίς Ἐσχερ ὑποφέρει ἀπὸ τὰ νεῦρά της. Ἡ θαλαμηπόλος της εἶνε εἰς τὸ κρεβάτι, καὶ τὴν κυρία Σάρτην ζητοῦν κάθε λίγο. Ὅθ' στείλω τὴν Μάρθαν ἐδῶ· πέσετε εἰς τὸ κρεβάτι σας· μὴ ἀφίνετε ἔτσι τὸν ἑαυτό σας.

— Σὰς εὐχαριστῶ, μητεροῦλά μου, εἶπεν ἡ Τίνα, ἀσπασθεῖσα τὴν ρισσὴν παρειᾶν τῆς γραφῆς· θὰ πῶ τὸν ζωμόν. Μὴ ἀνησυχῆτε δι' ἐμὲ ἀπόψε· θὰ ἤμαι πολὺ καλά ὅταν ἡ Μάρθα ἀνάψῃ φωτιά. Ὅθ' πλαγιάσω ἄμέσως· ἀλλὰ μὴ τύχῃ καὶ ξανακωβῆτε διότι εἰμπορεῖ νὰ μ' ἐξυπνήσετε.

— Καλά, καλά, ἔχετε τὸν νοῦν σας· καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὰς στείλῃ καλὸν ὕπνον.

Ἡ Δικατερίνα ἔπῃε τὸν ζωμόν ἐν ᾧ ἡ Μάρθα ἀνῆπτε πῦρ. Ἦθελε ν' ἀναλάβῃ δυνάμεις διὰ τὴν ὀδοιπορίαν της, ἐφύλαξε τὰ δίπτυρά της ὅπως θέσῃ αὐτὰ ἐν τῷ θυλακίῳ της. Μίαν μόνην ιδέαν εἶχε τὴν ὥρα, νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ μεγάρου, ἀνελογίζετο δὲ πάντα τὰ πρὸς τοῦτο μέσα.

Εἶνε νυξ πλέον· πρέπει ν' ἀναμείνῃ τὴν αὐγὴν· διότι φοβεῖται τὸ σκοτός· ἀλλὰ θ' ἀποδράσῃ πρὶν ἀφυπνισθῇ τις ἐν τῷ μεγάρῳ.

Παρεσκεύασε τὸν ἐπενδύτην, τὸν πῖλον, τὸν πέπλον της· εἶτα ἀνῆψε κηρίον, ἤνοιξε τὴν ἱματιοθήκην καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς τὴν συντριβεῖσαν ποτογραφίαν. Περιετύλιξεν αὐτὴν ἐκ νέου εἰς δύο ἐπιστόλια τοῦ Ἀντωνίου διὰ μολυβδίδος γραφέντα καὶ τὴν ἔθηκεν εἰς τὸ στήθος της. Ἐν τῷ συρταρίῳ εὐρίσκειτο προσέτι καὶ σινουργῆς πυξίς, τὸ δῶρον τῆς Δορκάδος, τὰ ἐκ μαργαριτῶν ἐνώτια, καὶ μετάξιον βαλάντιον περιέχον δέκα πέντε νομίσματα τῶν ἐπτὰ σελινίων, δῶρα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ἐκάστην ἡμέραν τῶν γενεθλίων της ἀφ' ὅτου ἦτο ἐν τῷ πύργῳ. Ἐπρεπε ἀράγε νὰ παραλάβῃ τὰ ἐνώτια καὶ τὰ νομίσματα; Δὲν ἠδύνατο νὰ τ' ἀποχωρισθῇ τῇ ἐφαίνετο ὅτι ἐνέκλειον ὀλίγην ἀγάπην τοῦ σὶρ Χριστοφόρου· ἤθελε νὰ συνταφῶσι μετ' αὐτῆς. Προσῆρμωσε τὰ ἐνώτια εἰς τὰ ὠτά της καὶ ἔθηκε τὸ βαλάντιον μετὰ τῆς πυξίδος τῆς Δορκάδος εἰς τὸ θυλακίόν της. Εἶχε καὶ ἄλλο βαλάντιον· ἔλαβεν αὐτὸ ὅπως ὑπολόγησεν τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, διότι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐσκόπει νὰ δαπανῆσῃ τὰ νομίσματα τῷ σὶρ Χριστοφόρου. Εἶχε μίαν λίραν καὶ ὀκτὼ σελίνια ἤρκουν αὐτὰ.

Εἶτα ἐκάθισεν ὅπως ἀναμείνῃ τὴν αὐγὴν, φοβουμένη μὴ κοιμηθῇ ὑπὲρ τὸ δέον ἂν κατακλιθῇ. Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ ἴδῃ τὸν Ἀντώνιον ἀπαξ ἔτι καὶ νὰ φιλήσῃ τὸ ψυχρὸν του μέτωπον! Ἄλλ' ἦτο ἀδύνατον· ἦτο καὶ ἀναξία τοῦτου. Ἐπρεπε ν' ἀπέλθῃ χωρὶς νὰ τὸν ἀποχαιρετίσῃ, χωρὶς ν' ἀποχαιρετίσῃ τὸν σὶρ Χριστοφόρον, τὴν λαίδην Σέβερελ, τὸν Μαίηναρδ καὶ

πάντας ὅσοι ἐφάνησαν καλοὶ πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἐνόμιζον καλὴν ἐν ᾧ αὐτὴ ἦτο τόσον κακὴ!

ΙΓ'.

Τὴν ἐπαύριον ἡ κυρία Σάρπ ἀνέβη νὰ ἴδῃ τὴν Τίνα, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχεν ἴδῃ ἀπὸ τῆς προτεραίας καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελε νὰ ἐμπιστευθῆ καθ' ὄλοκληρίαν εἰς τὰς φροντίδας τῆς κυρᾶς Μπελαμῆ.

Περὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν ἀνῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Τίνας, σκοποῦσα φιλοστόργως νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτῇ ἀνάπαυλα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἄλλ' ἀνοίξασα τὴν θύραν παρετήρησεν ὅτι ἡ κλίνη ἦτο ἄθικτος. Τί ἐσήμαινε τοῦτο; Ἡ Τίνα διέμεινε ἀγρυπνος καθ' ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἐξῆλθεν ἡδὴ νὰ περιπατήσῃ; Αἱ φρένες τῆς δυστυχοῦς κόρης θὰ ἐπάθον ἴσως ταραχὴν τινὰ ἐκ τοῦ δυστύχηματος τῆς προτεραίας. Νὰ εὕρῃ ἕξαφνα τὸν λοχαγὸν Οὐεϊμπράου νεκρὸν εἰς τὸ δάσος!... Ἴσως θὰ παρεφρόνησε.

Ἡ κυρία Σάρπ ἠρεύνησε μετ' ἀνησυχίας τὴν ἱματιοθήκην ὅπου ἡ Τίνα ἔθετε τὸν πῖλον καὶ τὸν ἐπενδύτην τῆς δὲν εὕρισκοντο ἐκεῖ. Ἡ Τίνα λοιπὸν ἐξῆλθε καταλλήλως ἐνδυθεῖσα. Οὐδὲν ἦττον ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ὑπὸ μεγίστης κατελήφθη ἀνησυχίας καὶ μετέβη ἐν σπουδῇ πρὸς τὸν Τζίλφιλ, εἰς τὸ σπουδαστήριόν του.

— Κύριε Τζίλφιλ, τῷ εἶπεν ἄμα κλείσασα τὴν θύραν, μεγάλους φόβους ἔχω διὰ τὴν μίς Τίνα.

— Τί συμβαίνει; εἶπεν ὁ δυστυχὴς Μαίηναρδ, φοβηθεὶς μὴ ἡ Αἰκατερίνα εἰπέ τι περὶ ἐγγχειριδίου.

— Δὲν εἶνε εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς δὲν ἐπλάγιασεν αὐτὴν τὴν νύκτα; καὶ τὸ ἐπανωφόρι καὶ τὸ καπέλο τῆς δὲν εἶνε εἰς τὸ ἐρμάρι τῆς.

Ἐπὶ στιγμὴν ὁ Τζίλφιλ ἔμεινε ἀναυδος. Διελογίσθη ὅτι τὸ ἔσχατον τῶν δυστυχημάτων ἐπέσκηψε, ὅτι ἡ Αἰκατερίνα ἠτοχειριάσθη. Ὁ δὲ ρωμαλέος ἐκεῖνος ἀνὴρ τηλικαύτην ἔδειξεν ἀπελπισίαν ὥστε ἡ Σάρπ μετενόησε διότι οὕτω βιαίως ἀπεκάλυψεν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν.

— ὦ, κύριε πόσον λυποῦμαι διότι σὰς ἐτάραξα τόσον πολὺ, εἶπε, ἀλλὰ δὲν εἴξευρα εἰς παῖον ν' ἀποταθῶ.

— Ὅχι, ὄχι, ἐκάματε πολὺ καλά.

Ἄνευρε δυνάμιν τινὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀπελπισίᾳ του. Τὰ πάντα ἔληξαν, τὴν πλῆρον ἡ ὀδύνη ὑπελείπετο καὶ ἡ θλίψις. Ἐξηκολούθησε διὰ στεροτέρως φωνῆς.

— Νὰ μὴν ἐκστομίσετε λέξιν περὶ τούτου εἰς κανένα. Δὲν πρέπει νὰ ἀνησυχῶμεν τὸν σὶρ Χριστοφόρον καὶ τὴν λαίδην Σέβερελ. Πιθανὸν ἢ μίς Σάρπη νὰ περιπατῇ εἰς τὸν κῆπον. Ἦτο πολὺ τεταραγμένη ἀφ' ὅ,τι εἶδε χθές ἴσως

ἡ ταραχὴ τῆς τὴν ἠμπίδισεν νὰ πλαγιάσῃ. Πηγαίνετε χωρὶς νὰ δεῖξετε τίποτε, νὰ βεβαιωθῆτε ἂν εἶνε εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐγὼ θὰ ὑπάγω νὰ ἴδω εἰς τὸ ἄλλος.

Κατέβη καὶ ὅπως ἀποφύγη πᾶσαν ἀπεικταίαν συνάντησιν ἐχώρησεν εὐθὺς πρὸς τὸν οἰκίσκον τοῦ Μπάτς, ὃν συνήνησεν ὑποστρέφοντα ἐκ τοῦ προγεύματός του. Ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν κηπουρὸν τοὺς περὶ τῆς Αἰκατερίνης φόβους του, οὓς ἠτιολόγει ἡ σφοδρὰ συγκίνησις ἣν εἶχεν ὑποστῆ ἡ νεάνις τὴν προτεραίαν καὶ ἠτις ἐτάραξεν ἴσως τὰς φρένας τῆς, παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ν' ἀποστείλῃ ἀνθρώπους εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὸ ἄλλος καὶ εἰς τὰς σκιάδας, καὶ ἂν δὲν εὕρωσιν αὐτὴν νὰ μὴ χάσῃ στιγμὴν ἀλλὰ νὰ ἐξετάσῃ τὰς πέριξ μικρὰς λίμνας καὶ τὰς δεξαμενάς.

— Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τέτοιου δυστύχημα, Μπάτς; ἀλλὰ θὰ εἴμεθα πλέον ἡσυχιοὶ ἀφ' οὗ κάμωμεν αὐτὰς τὰς ἐρεῦνας.

— Ἐμπιστευθῆτε 'ς ἐμέ, ἐμπιστευθῆτε 'ς ἐμέ κύριε Τζίλφιλ. Κάλλιο ἔχω νὰ δουλεύω μετὰ τὸ μεροκάματον ὅλα τὰ χρόνια τοῦ μου μένου νὰ ζήσω παρὰ νὰ ἰδοῦν τὰ μάτια μου τέτοιο δυστύχημα.

Ὁ ἀγαθὸς κηπουρὸς ἔδραμεν εἰς τὸ ἵπποστάσιον ὅπως ἀποστείλῃ τοὺς ὑπηρετάς ἐφίππους πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις.

Εὐθὺς μετὰ τοῦτο διενόηθη ὁ Τζίλφιλ ν' ἀναζητήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ δάσος. Ἴσως εἶχεν ἐπανέλθῃ εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχεν ἀποθάνῃ ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου. Διέδραμεν ἐν σπουδῇ ἕκαστον γήλοπον, περιῆλθεν ἕκαστον κορμὸν δένδρου, καὶ ἐζήτησε πᾶσαν καμπὴν τῶν ἀτραπῶν. Ὁλίγον ἤλιπε νὰ τὴν εὕρῃ ἐκεῖ, ἀπῆλθον ὁμοίως ἐκ τοῦ πνεύματός του τὴν ιδέα ὅτι τὸ σῶμα τῆς Αἰκατερίνης ἠδύνατο νὰ εὑρεθῆ ἐν τινὶ τῶν δεξαμενῶν. Μάτην ἐρευνήσας ἐν τῷ δάσει, ἐθάδισε τυχῶς παρὰ ρυάκιον χαράσσει τὸ θρίον τῶν γαιῶν τοῦ Σέβερελ ἐκ τοῦ μέρους ἐκεῖνου. Τὸ ρεῦμα πανταχοῦ σχεδὸν ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν δένδρων, ἐνιαχοῦ δὲ ἦτο εὐρύτερον καὶ βαθύτερον ἴσως ἐκεῖ θὰ ἔπεσε νὰ πνιγῆ. Παρηκολούθει ἐσπευσμένως τὸ ρεῖθρον τοῦ ποταμοῦ συντόμως αὐτὸ ἀνερευνῶν, διαβλέπων ἀπαύστως διὰ τῆς φαντασίας τὸ θέαμα, ὅπερ ἐφοβεῖτο μὴ ἴδῃ.

Ἴδου λευκὸν τι πρᾶγμα ὀπίσω τοῦ κλίνοντος ἐκεῖνου κλάδου. Τὰ γόνατά του κάμπτονται, νομίζει ὅτι βλέπει ἡδὴ τὴν προσφιλεστάτην μορφήν ἐφ' ἧς ὁ θάνατος ἐπέθηκε τὴν ὀχρότητα του. ὦ Θεέ, δὸς ἰσχὺν εἰς τὸ πλάσμα σου, εἰς δ' ἐπιβάλλεις τοιαύτην ἀγωνίαν! Προσεγγίζει καὶ τὸ λευκὸν ἀντικείμενον κινεῖται. Εἶνε πτηνόν, διαπετάννυσι δὲ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ καὶ ἀνίπτεται κρῶζον. Μόλις αἰσθάνεται ἀνακού-

φισίν τινὰ ὁ Τζίλφιλ, ἀλλ' ἡ πεποίθησις ὅτι ἀπέθανε ἐξακολουθεῖ καταθλίβουσα αὐτὸν βαρέως.

Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν μεγάλην πρὸ τοῦ μεγάρου λιμνοθάλασσαν, εἶδε τὸν Μπάτς μετὰ τινῶν ἀνδρῶν προπαρασκευαζομένους ἡδὴ εἰς τὴν ἀπαίσίαν ἐρευναν. διότι ὁ κηπουρὸς, ὑπερμέτρως συνταραχθεὶς, ἠδύναται ν' ἀναβάλλῃ τὴν ἐρευναν ἐκείνην μέχρις οὗ ἀποδειχθῶσιν ἀνωφελεῖς αἱ ἄλλαι.

Ἡ λιμνοθάλασσα δὲν ἀπέστειλε πλέον ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας; ἐφαίνετο μέλαινα καὶ πένθιμος ὑπὸ τὸν συννεφώδη οὐρανόν, ὥσει τὰ ψυχρὰ αὐτοῦ βάθη ἐνέκλειον ἀμετακλήτως τὰς ἐλπίδας καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ Μαίηναρδ Τζίλφιλ.

Πληθὺς θλιβερῶν προαισθημάτων ἐπλήρουν τὸ πνεῦμά του. Τὰ παραθυρόφυλλα τοῦ μεγάρου ἦσαν πάντα κατάκλειστα, δὲν ἦτο δὲ ἐνδεχόμενον νὰ ἴδῃ ὁ σὶρ Χριστοφόρος τί συνέβαινε ἐξῶ. ἀλλ' ὁ Τζίλφιλ, ἐνόει ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ μάθῃ οὗτος ἐν τέλει τὸ δυστύχημα.

Μετ' οὗ πολὺ θὰ ἐνηργεῖτο δικαστικὴ ἀνάκρισις, θὰ ἐζητεῖτο ἡ Τίνα καὶ τότε ὁ βαρόνος θὰ ἐμάνθανε τὴν φρικώδη ἀλήθειαν.

ΙΖ'.

Μέχρι μεσημβρίας εἰς οὐδὲν ἀπέληξαν αἱ ἐρευναι, ἐπειδὴ δὲ ἀνεμῆνετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ὁ ἀνακριτής, ὁ Τζίλφιλ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναβάλλῃ ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ δυστυχήματος εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον, ὅστις ἄλλως θὰ τὸ ἐμάντευεν ἄγαν ἀποτόμως.

Ὁ βαρόνος ἐκάθητο ἐν τῷ κομμωτηρίῳ του, οὗ τὰ ἀμαυρὰ παραπετάσματα καταπεπετασμένα ὄντα ἐλάχιστον ἀφίνον νὰ διεισδῶ φῶς. Ἦτο ἡ πρώτη κατὰ τὴν πρωίαν ἐκείνην συνάντησις του μετὰ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, κατεπλάγη δὲ ἰδὼν πόσον μίᾳς μόνον ἡμέρας καὶ μίᾳς νυκτὸς ὀδύνη ἐγήρασαν τὸν ὠραῖον εὐπατρίδην. Αἱ γραμμαὶ τοῦ μετώπου του καὶ τὰ πέριξ τοῦ στόματός του εἶχον κοιλανθῆ, τὸ πρόσωπόν του ἐγένετο μολυβόχρουν. οἰδήματι διεγράφετο ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ οὗτοι, ἐν οἷς ἔλαμπε συνήθως τόσον ζωηρὸν βλέμμα, εἶχον τὴν ἀόριστον ἐκείνην ἔκφρασιν τὴν μαρτυροῦσαν ὅτι τὸ βλέμμα εἶνε βεβυσθισμένον εἰς ἀναμνήσεις.

Ἐτείνε τὴν χεῖρα εἰς τὸν Μαίηναρδ, ὅστις ἔθλιψεν αὐτὴν καὶ ἐκάθισε παρ' αὐτῷ σιγῶν. Ἡ καρδία τοῦ σὶρ Χριστοφόρου κατενύγη ἐκ τῆς ἀφώνου ἐκείνης συμπαιθείας. δάκρυα δὲ ἔβρεζαν τὰς παρειὰς αὐτοῦ.

Ὁ Μαίηναρδ ἠσθάνετο παραλελυμένην τὴν γλῶσσάν του δὲν ἠδύνατο νὰ ἠμιλήσῃ πρῶτος. ἀνέμεινε νὰ εἴπῃ τι ὁ σὶρ Χριστοφόρος παρέχον

ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἐκστομίσῃ τοὺς σκληροὺς ἐκείνους λόγους.

Τέλος ὁ βαρόνος ἀνέλαβεν ἱκανὸν ἐφ' ἑαυτοῦ κράτος.

— Εἶμαι πολὺ ἀδύνατος, Μαίηναρδ, εἶπεν ὁ Θεὸς νὰ μὲ βοηθήσῃ. δὲν ἐπίστευα ὅτι ἠδυνάμην νὰ καταβληθῶ τόσον πολὺ. εἶχα ἰδρύσῃ τόσας ἐλπίδας ἐπὶ τοῦ νέου τούτου! ἴσως ἐπραξα κακῶς μὴ συγχωρήσας τὴν ἀδελφὴν μου. Πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἔχασεν ἓνα υἱὸν τῆς. Ἐφάνην πολὺ ὑπερήφανος καὶ πολὺ πείσμων.

— Διὰ τῆς ὀδύνης μόνον δυνάμεθα νὰ μάθωμεν τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἐγκαρτέρησιν, εἶπεν ὁ Μαίηναρδ. ὁ δὲ Θεὸς βλέπει ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην ὀδύνης, διότι καὶ ἄλλην ἐπιρρίπτει καθ' ἡμῶν ἔχομεν ἀκόμη καὶ ἄλλο δυστύχημα...

— Ἡ Τίνα; εἶπεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος ὑψώσας μετ' ἀνησυχίας τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ Τίνα, μὴν εἶνε ἀσθενής;

— Εὐρίσκομαι εἰς φοβερὰν ἀβεβαιότητα περὶ αὐτῆς. Συνεταράχθη παραπολύ χθές, εἶνε δὲ καὶ τόσον ἀβρὰ τὴν ὑγείαν ὥστε φοβοῦμαι τ' ἀποτελέσματα τῆς ταραχῆς ταύτης.

— Μὴν ἔπαθε διατάρραξιν, ἡ δυστυχὴς κόρη;

— Ὁ Θεὸς τὸ εἰξεύρει, διότι ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν ποῦ εἶνε. Δὲν εἰμποροῦμεν νὰ τὴν εὕρωμεν. Ὅταν σήμερον τὸ πρωὶ ἡ κυρία Σάρπ ἀνέβη νὰ τὴν ἴδῃ, τὸ δωμάτιον τῆς δυστυχοῦς μικρᾶς ἦτο κενόν. δὲν εἶχε κατακλιθῆ. ὁ πῖλος καὶ ὁ ἐπενδύτης τῆς δὲν ἦσαν πλέον ἐκεῖ. Διέταξα νὰ ἐρευνήσουν παντοῦ, εἰς τὴν οἰκίαν, εἰς τὸν κῆπον, εἰς τὸ δάσος, καὶ εἰς τὸ νερόν. Κανεὶς δὲν τὴν εἶδεν ἀφ' ὅτου ἡ Μάρθα ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ δωμάτιόν τῆς χθές εἰς τὰς εἰς τῆς ἐσπέρας.

Ἐν ᾧ ὠμίλει ὁ Τζίλφιλ, οἱ πρὸς αὐτὸν μετὰ προσοχῆς ἐστραμμένοι ὀφθαλμοὶ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ἀνέλαβον μικρὸν τι τῆς ἄλλοτε αὐτῶν ζωηρότητος, αἰφνιδία δὲ ὀδυνῆρὰ συγκίνησις, ὑπὸ νέας σκέψεως ἐπελθοῦσα, διῆλθε ταχέως τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς σκιά νέφους πίπτουσα ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Ἐθῆκε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Τζίλφιλ καὶ εἶπε κατανεύων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Μαίηναρδ, μήπως τὸ καυμένο τὸ κορίτσι ἠγάπα τὸν Ἀντώνιον;

— Τὸν ἠγάπα.

Ὁ Μαίηναρδ ἐδίστασε μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ἐνθεν μὲν ἀποστέργων νὰ ἐπενέγκῃ καὶ νέαν θλίψιν εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον, ἐτέρωθεν δ' ἐπιθυμῶν νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ κρῖνῃ δυσμενῶς τὴν Τίναν του. Τὰ βλέμματα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ἦσαν ἐτι προσηλωμένα ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἐπισήμῳ ἐρωτῆσει, τὰ δὲ ἰδικῆ του ἐταπεινώθησαν ἐν ᾧ προσεπάθει νὰ εὕρῃ τὴν

ήμισα σκληρὰν ἔκφρασιν ὅπως ἀποκαλύψῃ αὐτῶ τὴν ἀλήθειαν.

— Δὲν πρέπει μῆτε ἡ ἐλαχίστη κακὴ σκέψις νὰ διέλθῃ ἐκ τοῦ πνεύματός σας περὶ τῆς Τίνας, εἶπεν ἐν τέλει. Χάριν αὐτῆς πρέπει νὰ εἶπω λέξεις, αἵτινες, ἄλλως, οὐδέποτε θὰ ἐξήρχοντο τοῦ στόματός μου. Ὁ λοχαγὸς Οὐεῖμπράου εἰλκυσε τὴν ἀγάπην τῆς διὰ φιλοφρονήσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἤρμοζον εἰς τὴν θέσιν τῆς Τίνας. Πρὶν εἶτι γείνη λόγος περὶ τοῦ γάμου τοῦ ἐδειξεν ὅτι τὴν ἠγάπα.

Ὁ σὴρ Χριστοφόρος ἀφῆκε τὸν βραχίονα τοῦ Τζίλιφιλ καὶ ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐσιώπησεν ἐπὶ στιγμὰς τινάς, προσπαθῶν νὰ γείνη κύριος ἑαυτοῦ, ὅπως δυνήθῃ νὰ ἡμιλήσῃ ἐν ἀταραξίᾳ.

— Πρέπει νὰ ἴδω τὴν Ἑρριέτην, εἶπε τέλος διὰ τόνου, ὅστις ἦτο ἀσθενὴς ἀπήχησις τῆς ἄλλοτε ἀποφασιστικότητος αὐτοῦ. Πρέπει νὰ τὰ μάθῃ ὅλα· ἀλλὰ πρέπει νὰ τ' ἀποκρύψωμεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅσον περισσότερον δυνήθωμεν. Παιδί μου, ἐξηκολούθησε διὰ πραοτέρου τόνου, τὸ μεγαλύτερον βῆρος τῆς δυστυχίας ταύτης ἐπὶ σοῦ ἔπεσε. Ἄλλ' ἴσως τὴν ἐπανεύρωμεν, ἀς μὴν ἀπελπίζωμεθα. Ἡ καυμένη ἡ μικροῦλα!.. Ὁ Θεὸς νὰ με συγχωρήσῃ· ἐνόμιζα ὅτι τὰ ἔβλεπα ὅλα· καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἤμην ἐντελῶς τυφλός!..

[Ἐπιτετα συνέχεια].

Ο ΜΟΣΧΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΥΤΟΥ

Μόσχος ὁ μοσχοφόρος τάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν μηρυκαζόντων θηλαστικῶν, καὶ βιοῖ ἰδίως μὲν ἐν τῇ ὀρεινῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ, εὐρηται ὁμοίως πρὸς ἄρκτον καὶ πέραν τοῦ πόλου, πρὸς δὲ τὸν νότον ἄχρι τοῦ Τορκίνου καὶ αὐτῆς τῆς Κορινθίνης. Ἐκ δυσμῶν δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἀπαντᾷ καθ' ἅπασαν τὴν ὀρεινὴν χώραν τῆς Ἀσίας. Κατὰ τὸ ἀνάστημα ἰσοῦται πρὸς νεαρὰν δορκάδα· τὸ δὲ χρῶμα ἔχει πυρρὸν ἀνάμικτον τεφρῶ καὶ λευκῶ, τοῦτο ὁμοίως παραλλάσσει σὺν τῇ ηλικίᾳ καὶ κατὰ τόπους. Τὸ τρίχωμα αὐτοῦ εἶναι πυκνόν, ἄδρῶν, εὐθραυστον, περὶ δὲ τὸ μέσον τοῦ σώματος βοστρυχωδές· ἡ οὐρά εἰς μὲν τὰ ἄρρνα εἶναι γυμνὴ κατὰ τὸ ἄκρον, τριχώδης δὲ εἰς τὰς θηλείας καὶ τὰ νεαρά αὐτῶν. Τὸ ζῶον στερεῖται κεράτων, οἱ κυνόδοντες δ' αὐτοῦ, οὓς ἔχει μόνον ἐν τῇ ἄνω σιαγόνι, εἶνε μακρότατοι καὶ ἐξέρχονται τοῦ στόματος, ἐπ' ὀλίγον κυρτοί, ὅξεϊς περὶ τὸ ἄκρον καὶ κοπτεροὶ πρὸς τὰ ὀπισθεν· τὸ ἐκτὸς τοῦ στόματος μέρος αὐτῶν μετρεῖ μήκος ἐξ ὑψεκατομέτρων. Ὁ μοσχοφόρος θύλακος εὐρηται μόνον παρὰ τῷ ἄρρηνι καὶ κεῖται κατωτέρω τοῦ ὀμφαλοῦ. Ὁ θύλακος οὗτος ἔχει σχῆμα ἐλλειψοειδές

πεπλατυσμένον πρὸς τ' ἄνω καὶ κυρτὸν κάτωθεν. Ἐξωτερικῶς καλύπτεται ὑπὸ τοῦ δέρματος, οὐτινος αἱ τρίχες διευθύνονται πλαγίως πρὸς τὸν ἐκφορητικὸν πόρον αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀδένος στρωνύεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ εἰσχωροῦντος δέρματος μεταβληθέντος εἰς βλενομεμβράνην πλήρη πτυχῶν, ραγάδων καὶ προεξοχῶν· ἐν ταύτῃ χέουσι αἷμα πλεῖστα αἱματοφόρα ἀγγεῖα. Ὁλόκληρος ὁ θύλακος κεῖται μεταξὺ τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος καὶ τῶν κοιλιακῶν μυῶν· μυϊκὸς δὲ τις χιτῶν σχηματίζει σφιγκτήρα περὶ τὸν ἐκφορητικὸν πόρον. Ὁ μόσχος νεπὸς εἶναι ἡμίρρευτος, χρώματος πυρροῦ ὑπομέλανος· ἡ ὀσμή του ἰσχυρὰ καὶ ἡ γεῦσις πικρά· πρὸς δὲ εἶνε στερεός, κοκκώδης, εἰς τὴν ἀφῆν λιπαρῆς, καὶ καστανίνος. Ἐν τῷ ἐμπορίῳ φέρεται εἶτε ἐν αὐτῷ τῷ φυσικῷ θυλάκῳ, εἶτε ἄνευ αὐτοῦ.

N. X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗ.

Ἐμπορία τοῦ μόσχου.—Ὁ μόσχος, τὸ βαρυόσμον τοῦτο καὶ εἰς πάντας γνωστὸν μῦρον, προέρχεται ἐξ ὕλης ζωϊκῆς, ἣν ἀποκρίνει τὸ δμῶνυμον ζῶον μόσχος (*Moschus moschiferus*), περιεχομένης ἐντὸς κύστεως τριχωτῆς, καὶ πλησίον τοῦ ὀμφαλοῦ τοῦ ἄρρηνος ζῴου κειμένης. Τοῦτο ἦτο γνωστὸν ἀπὸ τῆς 6ης ἐτι ἑκατονταετηρίδος, καὶ ὁ κατὰ ταύτην ἀκμάσας Κοσμᾶς ὁ Ἰνδοπλεύστης ἀφηγεῖται ὅτι ἐθήρευον τὸ ζῶον τοῦτο ἀποκλειστικῶς, ἐν' ἀφαιρέσει αὐτὸ ἀπὸ τούτου τὸ πολυτίμητον μῦρον. Ὁ Ἀβού-Σαῖδ-Χασσάν ἐκ Σιράφ, καὶ ὁ Μασσοῦδι (11 ἑκατ.) διὰ μακρῶν διηγουνται τὰ κατὰ τὴν θήραν τοῦ μόσχου. Κατὰ τοὺς συγγραφεῖς τούτους ὅταν ἐκ τοῦ ζῴου ἀφαιρεῖται τὸ μῦρον αὐτό, δὲν εἶνε ἐτι ὄριμον· ἔχει ὀσμὴν δυσάρεστον, ἣτις ἐξατμίζεται μετὰ τὴν ἐντελῆ ἀποξήρανσιν τοῦ μόσχου. Τὸ μῦρον δὲ καθίσταται τέλειον ὅταν ὠριμάσῃ ὁ μόσχος εἰς τὸ σῶμα τοῦ ζῴου, τὸ ὁποῖον ἀπαλλάσσεται τούτου τριβόμενον ἐπὶ τῶν πετρῶν, ὥστε ἡ ἐκκρινόμενη ὕλη ξηραίνεται εἰς τὸν ὑπαιθρον ἀέρα καὶ συλλέγεται ὑπὸ τῶν πρὸς συλλογὴν περιεχομένων τοῦς τόπους, τοὺς συχνάζομένους ὑπὸ τοῦ ζῴου. Ἡ πρώτη ποιότης τοῦ μόσχου σπανίως ἐξάγεται τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς· διότι οἱ ἐγγύριοι ἠγεμόνες δημεύουσιν αὐτὸν πρὸς ἰδίαν χρῆσιν. Ὁ μόσχος ζῆ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ περιλαμβανομένη μεταξὺ τοῦ Θιβέτ καὶ τῆς Κίνας. Τὸ μῦρον δὲ τοῦ μόσχου τοῦ Θιβέτ εἶνε ἀνωτέρας ποιότητος τοῦ τῆς Κίνας, διότι εἰς τὸ Θιβέτ εὐρίσκει τὸ ζῶον φυτὰ ἀρωματώδη πρὸς τροφήν, μὴ φυόμενα ἐν Κίνα καὶ διότι οἱ κάτοικοι τοῦ Θιβέτ ἀφίνουσι τὸν μόσχον νὰ ὠριμάσῃ ἐν τῇ κύστει τοῦ ζῴου καὶ πωλοῦσιν ἀνόθευτον, ἐνῶ οἱ Κινέζοι καὶ ἐξάγουσι πρὸ τῆς ὠριμάνσεως καὶ νοθεύουσι.

Τὰ ἀνωτέρω καταδεικνύουσι πως τὰς γνώ-

σεις τῶν Ἀράβων ὡς πρὸς τὴν ἀρχικὴν καταγωγὴν τοῦ μόσχου. Οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς, οἱ πραγματευθέντες τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον, δίδουσι μόνον πλείονας εἰδήσεις ὡς πρὸς τὰ ὄρια τῶν χωρῶν ἐν αἷς ζῆ ὁ μόσχος. Κατ' αὐτοὺς πατρίς τοῦ μόσχου εἶνε τὸ Θιβέτ καὶ ἡ Κίνα, μέρη τινὰ κατόπιν τῆς Μέσης Ἀσίας κατοικούμενα ὑπὸ τῶν Κιργισίων, τῶν Κιτανῶν καὶ τῶν Κιμακίς, εἶτα ἡ Ἰνδοσινική, τὸ βασιλεῖον τοῦ Μουδζᾶ, ὅπερ πιθανῶς δὲν εἶνε ἕτερον ἢ τὸ Ἀρακὰν καὶ τέλος αἱ νῆσοι τῆς Κεϋλάνης, τῆς Ἰάβας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν ἀναμφιβόλως πλανῶνται· ὁ ὑπὸ τῶν συγγραφῶν ὀνομαζόμενος Μόσχος Ἰνδικὸς θὰ ἤρχετο εἶτε ἐκ τῆς Ἰνδοσινικῆς, εἶτε ἐκ τῶν ὀρεινῶν χωρῶν τοῦ ἐσχάτου πρὸς βορρᾶν ὀρίου τῶν Ἰνδιῶν.

Οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἀραβες, εἰς ἄκρον φίλοι τῶν μύρων, ὡς μαρτυροῦσιν ἄπειρα χωρία τῶν ποιητῶν τῶν, ἐκομίζον τὸν μόσχον διὰ διαφορῶν ὁδῶν. Ἐν δὲ τῶν αἰτίων, δι' ἃ ἐπρωτίμων τὸν μόσχον τοῦ Θιβέτ τοῦ τῆς Κίνας, ἦτο ὅτι ὁ τελευταῖος μόνον διὰ θαλάσσης ἐκομίζετο καὶ ἠλλοιοῦτο κατὰ τὸν διάπλου, ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι ὁ τῆς Κίνας μετεφέρετο εἰς τὴν Δύσιν μόνον διὰ θαλάσσης. Ὁ μόσχος δὲ τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων ἢ τῆς Μέσης Ἀσίας μετεφέρετο εἰς τὴν θάλασσαν συντομώτερον διὰ τοῦ λεκανοπέδιου τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Ὄντως δὲ ὁ Περσικὸς κόλπος δὲν εἶνε μακρὰν τοῦ Ἰνδοῦ καὶ ἐκεῖ ἀπεθίβαζον τὸν μόσχον εἰς λιμένα καλούμενον Δαρὶν, γείτονα τοῦ Βαράϊν, ἐξ οὗ καὶ ἐκαλεῖτο *Μόσχος Δαρὶν*. Εἰς προγενεστέρους χρόνους σημειοῦται καὶ ἡ πόλις τοῦ Ἄδεν ὡς ἀγορὰ μόσχου· ἀπέκτησε δὲ αὕτη τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, διότι μεταξὺ τοῦ Σινδ καὶ τῆς εἰσόδου τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἔνθα ἡ πόλις αὕτη κεῖται, ἡ ἀπόστασις δὲν εἶνε μεγάλη. Ἀλλὰ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ μόσχου, ὅπερ ἐκομίζετο εἰς τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀσίας, καθ' ἃ φαίνεται, ἀποκλειστικῶς ἤρχετο διὰ τῶν ὁδῶν τῆς γραμμῆς τῶν караβανίων. Ἡ Περσία ἐλάμβανεν αὐτὸν διὰ τῆς Ταλάς, (πόλεως κειμένης μεταξὺ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἀράλ καὶ τῆς λίμνης Βαλκάχ πρὸς Α. τοῦ Ὀτράρ) καὶ τῆς Κίβας (Χωρασμίας). Ὁ μόσχος δὲ τῶν ὀροπεδίων τῆς Μέσης Ἀσίας διήρχετο διὰ τοῦ Χοτάν (Σογδιανῆς) καὶ Τουρκιστάν (Μαθερανάρ, Παρατακινῆς) ὁ τοῦ Θιβέτ ἐφέρετο εἰς Βουχάραν διὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Βαχάν καὶ τοῦ Βαδαχάν (ἐπὶ τοῦ ἄνω Ὄξου Βακτριανῆς). Ἐπὶ τέλους εἶνε βέβαιον ὅτι καὶ ὁ μόσχος τῆς Κίνας ὁ διὰ θαλάσσης ἐξαγόμενος συχνότατα θὰ παρελαμβάνετο καὶ ὑπὸ τῶν карабανίων. Οἱ Ἀρμένιοι ἐπὶ παραδείγματι ἐγνώριζον τὸ μῦρον τοῦτο καὶ τὸ ἐλάμβανον διὰ ξηρᾶς. Ὁ Κλαβίγιος

(1403—1406) εὗρεν ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῶν Μαρακανδῶν καὶ ὁ Ἴβν—Βατούτα ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Ταυρίδος τὸν μόσχον τοῦ Καρθαῦ μεταφερθέντα διὰ τῶν карабανίων.

Ὁ μόσχος εἰσήγετο εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῶν μνημονευθειῶν ὁδῶν. Ὁ Πεγολόττη σημειοῖ ὅτι εὐρίσκετο ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Ἀλεξανδρείας. Πολὺ δὲ πρότερον ἐμνημονεῦτο εἰς τὰ δασμολόγια τῆς Πτολεμαίδος.

Ἀπὸ τῆς 6ης καὶ τῆς 7ης ἑκατονταετηρίδος ἰατροὶ τινες Ἕλληνες (Ἀέτιος καὶ Παῦλος Διγινήτης), διέτασσαν τὴν χρῆσιν τοῦ μόσχου ὡσαύτως, κατὰ μίμησιν τῶν Ἀράβων, οἱ ἰατροὶ τῆς σχολῆς τοῦ Σαλέρνου συχνάκις διέτασσαν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ὡς φαρμάκου· οὐχ ἦττον σπανίως μνημονεῦεται μεταξὺ τῶν ἐμπορευμάτων τοῦ μέσου αἰῶνος, διότι ἔνεκα τῆς ὑπερόγκου αὐτοῦ ἀξίας δὲν ἦτο πολὺ διαδεδομένος καὶ μόνον ἐγένετο χρῆσις τούτου εἰς τὴν ἰατρικὴν.

Ἐν τῇ καταγραφῇ τοῦ θησαυροφυλακίου τοῦ βασιλέως τῆ Γαλλίας τῷ 1418 μνημονεῦται κιβώτιον μόσχου ἀργυροῦν ἐν σχήματι μήλου (*pomme de muz*). Ἦτο ἐν τῶν μύρων ἀτινα μετεχειρίζοντο εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ χρίσμα τῶν ἡγεμόνων.

Οἱ περιηγηταὶ τῆς Δύσεως σπανίως προεχώρουν μέχρι τῶν χωρῶν, ἔνθα παράγεται ὁ μόσχος. Ὁ Βενιαμίν Τουδέλας ὀρθῶς γράφει ὅτι ἦτο προῖον τοῦ Θιβέτ, ἀλλὰ τοῦτο ἐγνώριζεν ἐξ ἀκοῆς. Ὁ Μάρκος Πόλος εἶδεν ἰδίως ὁμοίωσι τὸ ζῶον εἰς τὰς διαφορὰς ἐπαρχίας τῆς Κίνας καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Θιβέτ, δὲν περιγράφει ὁμοίως αὐτὸ ἀκριβῶς, ἀλλὰ διηγεῖται πῶς ἐθήρευετο καὶ προσθέτει ὅτι ἐν τῇ μογγολικῇ γλώσσῃ ἐλέγετο *γκοῦδεν*, καὶ ὅτι ὁ καλλίτερος μόσχος τοῦ κόσμου ἦτο ὁ τοῦ Σίγκου, δῆλα δὲ τοῦ Σινιγκ-φού, πόλεως γείτονος τοῦ Κουκου-Νόρ. Ὁ ἱεραπόστολος Ἰορδάνης Καταλάνη (1330—1336) γράφει γενικώτερον ὅτι ὁ καλλίτερος μόσχος παρήγετο ἐν τῷ κράτει τοῦ μεγάλου Χάνου (δηλ. τῆς Κίνας).

Ὅτε οἱ Πορτογάλλοι ἐγκαθιδρύθησαν ἐν Ἰνδίας, μεγάλη ποσότης μόσχου ἐξαγομένη διὰ τὴν Δύσιν, κατ' ἀρχὰς μετεφέρετο εἰς Μαλάκκαν διὰ θαλάσσης, καὶ ἐντεῦθεν ἐκ νέου εἰς τὰς Ἰνδίας, ἐξ ὧν ἐκομίζετο εἰς Ἀλεξανδρείαν εἶτε διὰ τοῦ Ἄδεν, εἶτε διὰ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Βηρυττοῦ. Ἐτέρα ποσότης μετεφέρετο διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς μέχρις Ὀρμούζ. Ἀφ' ἐτέρου δὲ οἱ λιμένες τοῦ Πεγού καὶ τοῦ Τενασσερίμ ἐξήγον τὸν μόσχον εἰς Ἰνδοσινικὴν.

(Μετάφρασις)

A. M.

ΣΦΡΑΓΙΣ ΕΞ ... ΟΥΡΑΝΟΥ

Ἀσύνηθές τι εἶνε βεβαίως κομφοτέχνημα, κατασκευαζόμενον ἐκ τῆς κοσμικῆς ὕλης, τῆς ἐξ οὐρανοῦ καταπιπτούσης, κοινότερον δὲ γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀερολίθος. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἀννάμ, τοῦ βασιλείου ἐφ' οὗ ἐσχάτως ἡ Γαλλία ἐπεξέτεινε τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς, ἔχει σφραγίδα ἐκ τοιαύτης ὕλης κατασκευασμένην, ἧς ἡ ἱστορία εἶνε περίεργος.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας Φλουράν, ἐπιθυμῶν ὅπως ἡ νέα ἐπικυρίαρχος τῆς χώρας τοῦ Ἀννάμ καταλάβῃ παρὰ τῷ βασιλεὶ αὐτῆς Δόγκ-Χάν τὴν ἐπιτροπὴν ἢ ἀπὸ λαοῦν ἢ τῶς ἐπικυρίαρχος Κίνα, ἠθέλησε, τῆ συμβουλῇ περιηγητοῦ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον συμβιῶσαντος μετὰ τοῦ Ἀναμαίου ἀνακτοῦ, νὰ ἀποστείλῃ αὐτῷ σφραγίδα, δι' ἧς ὁ βασιλεὺς θὰ ἐκύρου τοῦ λοιποῦ τὰ ἔγγραφα αὐτοῦ καὶ ἧτις διὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς κεχαραγμένων θὰ ἀπετέλει οὕτως εἰπεῖν τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῆς γαλλικῆς κυριαρχίας. Ἄλλ' ὅπως ἡ σφραγὶς ἢ ἄξια τῆς τε δωροῦσης αὐτὴν Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ λαμβάνοντος αὐτὴν βασιλέως, ἔπρεπε νὰ χαραχθῇ ἐπὶ ὕλης σχετικῶς πολυτίμου, ὅπως τὸ δῶρον ἔχῃ ἐξαιρετικὴν τινα ἀξίαν. Εὐφυῆς Γάλλος φυσικός, ὁ κ. Στανί-πλακος Μενιέ, εἰς ὃν ἀπετάθησαν ζητοῦντες τὴν γνώμη του, ἐνόμισεν ὅτι εἰς αὐτὸν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἀσμενίζετο νὰ τιτλοφορῇ αὐτὸν ὁ Δόγκ-Χάν, κάλλιστα ἤρμοζε σφραγὶς ἐξ ἀερολίθου, ἧτοι ἐξ οὐρανοῦ ὕλης κατασκευασμένη, ἐφ' ἧς καὶ ταύτην ἐπρότεινε ὡς κατάλληλον, ὅπως φιλοτεχνηθῇ ἡ σφραγὶς.

Ὁ ἀναγνώστης δὲ νὰ γνωρίσῃ, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀερολίθων εἶνε ἐπιδεκτικοὶ ἐπεξεργασίας, τὰ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντῶντα στίγματα καθιερῶσιν τὸ ἐκ τοιαύτης ὕλης κατασκευαζόμενον κόσμημα ὠραιότατον.

Ἐπάρχουσιν ἄλλως γνωστὰ ἀντικείμενα ἐξ ὕλης ὑπεργείου. Οὕτω π. χ. τὸ μόνον σιδηροῦν ἀντικείμενον, ὅπερ ὁ κ. Σλήμαν ἀνεῦρεν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Τροίας, εἶνε ἐγγχειρίδιον ἐκ μετάλλου μετεωρικοῦ κατασκευασμένον. Πρὸς τούτοις ὑπάρχει ἡ ἐξ οὐρανοῦ ὕλης κατὰ τὸ 1620 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Μογγόλων Γκεχάν-Γουίρ κατασκευασθεῖσα σπάθη, περὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ δὲ στρατηγῶν Βολιβάρ, τοῦ ἐλευθερωτοῦ τῆς Βενεζουέλας καὶ τῆς Νέας Γρενάδας, διηγοῦνται ὅτι κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς ἔφερον ξίφος διπλωματικὸν ἐξ ὕλης οὐρανίας σφυρηλατηθῆν.

Εἰς τὸν κ. Μενιέ ἀνετέθη ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀκατεργάστου ὕλης, οὗτος δὲ μετὰ πολλὰς ἀναδιηγήσεις ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἡδύ-

νήθη νὰ ἀνεῦρεν τὸ ζητούμενον ἐν Βιέννῃ, παρὰ τινι μεταλλεμπόρῳ, ἀντὶ 400 φράγκων. Ὁ ἀγοραστὴς ἀερολίθος εἶχε καταπέσει ἐν Πουλ-τούσκα τῆς Πολωνίας, κατὰ τὸ 1868, ἦτο δὲ ἱκανῶς εὐμεγέθης καὶ κατάλληλος πρὸς ἐπεξεργασίαν.

Τὸ σχῆμα ὅπερ ἐδόθη εἰς αὐτὸν εἶνε στροπῆς στήλης μετὰ λαβῆς ὀγκώδους. Κάτωθεν ὁ λίθος περιεκλείσθη ἐντὸς ὠσειδοῦς δίσκου ἐκ σφυρηλάτου χρυσοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποῦ ἐ-χαραχθῆ ἡ ὑπογραφή τοῦ βασιλέως σινιστί. Κύκλῳ ἐχαραχθῆσαν γαλλιστὶ αἱ λέξεις: Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Τῆ Α. Μ. Τῷ ΔΟΓΚ-ΧΑΝ, ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΟΥ ΑΝΝΑΜ.

Κ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΚΑΝΑΡΗ

Ἀφ' οὗ ἀπέτυχεν ὁ κατὰ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σταθμεύοντος τουρκικοῦ στόλου πλοῦς τοῦ Κανάρη, ἐπέστρεφεν αὐτὸς καὶ τὸ πλήρωμά του ἐν κακῇ καταστάσει, διότι ἐστεροῦντο καὶ ἄρτου καὶ ὕδατος. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἐπλεον οὐροδρομοῦντες, εἰς τῶν ναυτῶν ἀφ' οὗ ἐπὶ μακρὸν παρετήρησεν, ἀπετάθη πρὸς τὸν Κανάρην.

— Καπετὰν Κωνσταντῆ, ἕνα καράβι ἀπὸ μακριά.

— Καλά! ἀποκρίνεται ἡσύχως ὁ Κανάρης. Μετὰ ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν, ὅτε τὰ πλοῖα ἀμφοτέρω εὐρέθησαν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, οἱ ναῦται διέκριναν ὅτι τὸ πλοῖον ἐκεῖνο ἦτο μέγα αὐστριακὸν ἱστιοφόρον.

— Ἐμπρὸς παιδιὰ! πιάστε τοὺς γάντζους, προστάττει ὁ Κανάρης.

Τινὲς ἔλαβον τοὺς γάντζους, ἄλλοι, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Κανάρης, ἔλαβον τὰ ὅπλα τῶν, καὶ ἕτεροι ἐκωπηλάτου. Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἡ λέμβος τοῦ Κανάρη προσήγγισε εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς πλοῖον. Τότε ὁ Κανάρης μετὰ τοῦ ἀχωρίστου αὐτοῦ συντρόφου Μικέ καὶ ἄλλων τινῶν ναυτῶν ἀναρριχᾶται εἰς αὐτὸ κρατῶν πιστόλῳ, καὶ παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ αὐστριακοῦ πλοίαρχου.

— Τί θέλετε; ἐρωτᾷ ἐντρομος οὗτος.

— Θέλουμε, ἀπεκρίνατο ὁ Κανάρης, νὰ μᾶς δώσῃς, ψωμί, τυρὶ, νερὸ καὶ ἀπὸ ὅ, τι ἄλλο ἔχει τὸ καράβι, γιατί φοφοῦμε ἀπὸ τὴν πείνα.

Ὁ πλοίαρχος ἐντρομος προστάττει τοὺς ναῦτας του νὰ φέρωσι ψωμιά, τυριά, ἐν βαρέλιον σαρκέλλες καὶ ὕδωρ ἐπαρκές.

Ἀφ' οὗ πάντα ταῦτα κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν λέμβον, ὁ Κανάρης λέγει πρὸς τὸν πλοίαρχον:

— Ἐπειδὴ δὲν ἔχω λεπτὰ νὰ σὲ πληρώσω,

γράψῃ σ' ἕνα χαρτὶ πόσα κάμνουν καὶ φέρε το νὰ τὸ ὑπογράψω.

— Δὲν κάμνουν τίποτε! ἀποκρίνεται ὁ πλοίαρχος.

— Βρὲ φέρε το καὶ γράψῃ δὴ χιλιάδες γρόσσα! Ἀφ' οὗ ὑπέγραψε τὸ χαρτὶ ὁ Κανάρης λέγει ἀφελῶς:

— Τὸ ἔθνος μας θὰ σὲ πληρώσῃ.

— Ἄλλὰ, ἐτόλμησε ν' ἀποκριθῇ ὁ πλοίαρχος, σεῖς δὲν ἔχετε ἔθνος!

Τότε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κανάρη ἀπήστραψαν καὶ μετὰ θυμοῦ ἄμα καὶ περιφρονήσεως εἶπε:

— Σὺν δὲν ἔχομεν ἔθνος, βρέ, θὰ κάνομε!

Ἐπὶ τέλους ἀπεχωρίσθησαν, καὶ ὁ Κανάρης αἰσιῶς ἔφθασεν εἰς τὴν πατρίδα του.

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν, ἀφ' οὗ ἡ Ἑλλάς ἠλευθερώθη, ὁ Κανάρης ἦτο ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν καὶ ὁ καπετὰν Μικὲς πλοίαρχος ἐμπορικοῦ πλοίου! Ἐτυχέ ποτε ὦν ὁ Μικὲς εἰς τὸ Γαλάζιον διὰ νὰ ἀγοράσῃ σῖτον. Ἐκεῖ συνήνησε τὸν Αὐστριακὸν πλοίαρχον, ὅστις ὅμως τότε τὸν ἀνεγνώρισε, ὅταν ὁ καπετὰν Μικὲς τῷ ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην του τὰς τόσον δυσχεροῦς διὰ αὐτὸν στιγμὰς. Τὸν παρεκίνησε νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ πληρωθῇ ὅπερ μετὰ πολλὰς ἀντιστάσεις ὁ πλοίαρχος ἔπραξε.

Μίαν πρωίαν λοιπὸν ὁ καπετὰν Μικὲς μετὰ τοῦ Αὐστριακοῦ πλοίαρχου ὑπῆγον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ὁ καπετὰν Μικὲς ἐρωτᾷ, εἰάν ὁ ὑπουργὸς εἶνε εἰς τὸ γραφεῖόν του, λαβῶν δὲ καταφατικὴν ἀπάντησιν εἰσέρχεται μετὰ τοῦ πλοίαρχου.

— Ἐξοχώτατε! (ποῦ ἄλλοτε, ποῦ τὸν ἐκάλεσε καπετὰν Κωνσταντῆ) ἐξοχώτατε, ἐνθυμῆσαι ποῦ ὑπέγραψες γιὰ δὴ χιλιάδες γρόσσα εἰς ἕνα πλοίαρχον πλησίον στήν Ἀλεξάνδρᾳ;

Μετὰ τινῶν στιγμῶν σιωπῆν ὁ Κανάρης εἶπε:

— Ἐ! Ναί, ἐνθυμοῦμαι.

— Νὰ λοιπὸν, ὁ πλοίαρχος ἤρθε γιὰ νὰ πάρῃ τὸν παρὰ, ἀποκρίνεται ὁ Καπετὰν Μικὲς.

Τότε ὁ Κανάρης ἐζήτησε τὴν ἀπόδειξιν, τὴν εἶδε καὶ μετὰ τινὰς μομφὰς ἃς ἔκαμε εἰς τὸν πλοίαρχον διὰ τὴν ἄστοχον φράσιν του, ὑπέγραψεν ἔνταλμα καὶ ὁ πλοίαρχος ἐπληρώθη 1).

ΑΓΓΛΙΚΗ ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑ

Ἡ Ἀγγλία εἶνε ἡ πατρίς τῶν μεγάλων ἰδιοτρόπων, ἀλλ' ὀλίγοι δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὸν σὶρ Οὐίλλιαμ Δράγς, ὅστις κατέστη ἡδὴ ὁ ἥρως τῆς ἡμέρας ἐνεκα τοῦ ἐξῆς ἀπιστεύτου συμβάντος.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1886 ὁ εἰρημένος

κύριος Ἰνα κατέλθῃ εἰς τὸν λιμένα ἐκ τοῦ κέντρου τῆς πόλεως Brighton ἐμίσθωσεν ἄμαξαν ἀγοραῖαν. Ἐν τῷ λιμένι ἠγκυροβόλει τὸ θαλαμηγόν αὐτοῦ.

— Πρόσμενε! εἶπε πρὸς τὸν ἄμαξηλάτην καὶ ἐπεβιβάσθη εἰς τὸ πλοῖον.

Ἐσκόπει ἀπλῶς νὰ κάμῃ μικρὸν θαλάσσιον περίπατον, ὅπως δοκιμάσῃ τὸ καινούργιον σκάφος. Ἀλλὰ τόσον ἠὺχαριστήθη ἐκ τοῦ δρόμου, ὥστε ἀπεφάσισεν αἰφνης ἀντὶ νὰ στρέψῃ πρῶταν πρὸς τὸν λιμένα, νὰ στρέψῃ πρὸς τὰ ἀνοικτὰ καὶ... νὰ περιπλεύσῃ τὴν γῆν!

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ ἄμαξηλάτης τί ἔπραττε; Ἄξιός συμπολίτης τοῦ μισθώσαντος αὐτὸν ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει παρὰ τὴν ἀποβάθραν.

Τὴν ἐπομένην, τὴν μεθεπομένην, ἐπὶ ἐβδομάδα, ἐπὶ μῆνα ἀκίνητος ἐκεῖ! Ἐλαβε μόνον τὴν ἄδειαν νὰ καλύψῃ διὰ προχείρου, στεγασματος ἑαυτὸν καὶ τὸν ἵππον.

Ἐν ἔτος παρήλθεν!

Ὁ ἄμαξηλάτης ἐκεῖ πάντοτε καθήμενος ἐν τῇ ἀνοικτῇ θυρίδι τῆς ἀμάξης μετὰ τὴν καπνοσύριγγα εἰς τὸ στόμα καὶ τὴν μάστιγα ἀνά χειρας.

Ὁ ἵππος ἐν διηνεκεῖ ἀκίνησις διατελῶν ἐπαχύνθη ὡς χοῖρος σιτευτός.

Τέλος μίαν πρωίαν ὁ νηοσκόπος ἀνήγγειλε τὴν ἀφίξιν τοῦ θαλαμηγοῦ, ἐφ' οὗ περιπλεύσας τὴν γῆν ἐπανήρχετο ὁ σὶρ Οὐίλλιαμ Δράγς.

Πρῶτον ἄνθρωπον ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ συνήνησε τὸν ἄμαξηλάτην.

Οὐδὲν ἐξεπλάγη ἐπὶ τούτῳ τὸ βρετανικὸν αὐτοῦ φλέγμα δὲν ἐταράχθη:

— All right! εἶπεν πόσα κάμνει νὰ σοῦ πληρώσω; Ὁ ἄμαξηλάτης ἐξάγει λεπτομερῆ λογαριασμὸν.

Τὸ ὀφειλόμενον μίσθωμα ἀνήρχετο εἰς πεντακοσιὰ ἀλφῶν στερλινῶν.

Ὁ ἄγγλος δὴν νὰ συνοφρωθῇ κἂν ἐξάγει μέγα χαρτοφυλάκιον, λαμβάνει ἐξ αὐτοῦ ἐπιταγὴν καὶ συμπληρῶν διὰ τοῦ ἀνω ποσοῦ τὰ κενὰ δίδει εἰς τὸν ἄμαξηλάτην αὐτὴν, ἵνα πληρωθῇ παρὰ τῆς τραπέζης.

— Τώρα, λέγει, πήγαινέ με εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Φθάνει ἐκεῖ καὶ σπύδει νὰ εἰσέλθῃ.

Ὁ ἄμαξηλάτης τὸν σταματᾷ.

— Καὶ τὸ ἀγῶγι μου;

— Ἀλήθεια!...

Καὶ δίδει δύο σελλίνας!...

Οὐδὲν καταβάλλει πλεῖστον τὸ πνεῦμα τῶν παιδῶν, ὅσον ὁ διδάσκαλος ὁ ὑπερμέτρως ἀστηρὸς καὶ δυσκόλως εὐχαριστούμενος.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ πραότης εἶνε ἡ μεγίστη δύναμις.

Ἡ ὀκνηρία, μαρσαμὸς οὐσα τῆς ψυχῆς, εἶνε ἄμα καὶ ἀνεξάντλητος πηγὴ ἀνίας.

Ὁ συνετὸς ἄνθρωπος ἐντρέπεται διὰ τὰ ἐλαττώματά του, ἀλλὰ δὲν ἐντρέπεται νὰ τὰ διορθῶνῃ.

Θέλεις νὰ σε ἐπαινῶσιν οἱ ἄλλοι; Μὴν ἐπαινεῖς σεαυτὸν ὁ ἴδιος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸ ἐν Παρισίους φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐδωρήθη ἐσχάτως μοναδικὴ συλλογὴ, ἀποτελουμένη ἐκ κηρίων ἐκτύπων εἰς φυσικὸν μέγεθος καρπῶν τοῦ τροπικοῦ. Πάντα τὰ εἶδη ἀντιπροσωπεύονται μετὰ κλάδων φερόντων φύλλα καὶ καρπούς, ἡ ἐργασία δὲ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν ἀπήτησεν ὑπομονὴν ἀνήκουστον καὶ χρόνον πολύν. Ὁ φιλοτεχνήσας τοὺς καρπούς ἦτο Γάλλος τις πρῶην λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ, ὅστις παρამείνας ἐν Ἰταλίᾳ εἶχεν ἐκμάθει τὴν μέθοδον τῆς διὰ κηροῦ κατασκευῆς διαφόρων ἐκτυπωμάτων, μεταδὰς δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τὸ πρῶτον μὲν εἰς τὰς Ἰνδίας, εἶτα δὲ εἰς Ἄγ. Μαυρίκιον, ὅπου καὶ ἐγκατέστη παραιτηθεὶς τοῦ βαθμοῦ του, ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν κατέγεινεν εἰς τὴν προσφιλεῖ αὐτῷ ἀσχολίαν καὶ οὕτως ἀπήτησεν τὴν σπανίαν ταύτην συλλογὴν, ἣτις ἔλαβε τὸ ὄνομα Carrograma. Κατὰ τὸ 1826, ἡ συλλογὴ μετηνέχθη εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐξετέθη εἰς κοινήν θέαν, ἀλλ' ὀλίγοις ἔτυχον τότε τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐπισκεφθῶσιν αὐτήν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κατασκευαστοῦ πενήθην εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, οἵτινες τηρήσαντες ταύτην ἐπὶ τσαυτὰ ἔτη δωροῦσι νῦν εἰς τὸ κράτος. Ἡ συλλογὴ πρόκειται νὰ ἐκτεθῇ ἐν ἰδιαισι τῶσιν ἔσται τοῦ μουσείου αἰθούσας καταλλήλως.

Ἡ ὀμίχλη τοῦ Λονδίνου, ἡ τοσοῦτον βλάπτουσα τὴν υγείαν τῶν κατοίκων αὐτοῦ καὶ ζημιοῦσα τὰ βάλαντιά των, καθίσταται πρόξενος σημαντικῶν ὠφελειῶν εἰς τὰς ἐταιρίας τοῦ φωταερίου, αἵτινες κατὰ τὰς ὀμιχλώδεις ἡμέρας ποιοῦσι κατανάλωσιν ἀερίου πολὺ μεγαλειτέραν τοῦ συνήθους. Οὕτως ἡ κατανάλωσις τῆς ἐταιρίας Gas Light and Coke κατὰ τὴν 16 Νοεμβρίου ἀνήλθεν εἰς 103 664 000 κυβικαὺς πόδας, ἦτοι 35 000 000 πόδας πλέον ἢ τὴν ἀντίστοιχον ἡμέραν τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ ὑπερβάλλον τοῦτο δὲ ἀντιπροσωπεύει τὴν ἐτησίαν κατανάλωσιν πόλεως ἐκ 10-12,000 κατοίκων. Αἱ δύο ἄλλαι τῆς ἀγγλικῆς μητροπόλεως φωτιστικαὶ ἐταιρίαι παρέσχον ἀμφοτέρας κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην 45,000,000 κυβικῶν ποδῶν ἀερίου, τουτέστιν ἡ ὅλη κατανάλωσις φωταερίου ἐν Λονδίνο, κατὰ τὰς ὀμιχλώδεις ἡμέρας, ἀνέρχεται εἰς 150,000,000 κυβικῶν ποδῶν περίπου,

ποσὸν οὐ ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 525,000 φράγκων, ἐξ ὧν τὰς 175-200,000 ἀντιπροσωπεύει ἡ ἐπὶ πλέον τοῦ συνήθους κατανάλωσις. Σημειωτέον ὅτι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἶνε οἱ ἐνδεικνύοντες τὴν μεγαλειτέραν κατανάλωσιν ἀερίου ἐν Λονδίνο, καίτοι ἄλλοτε, ὡς κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1880, ὀμίχλαι πυκνῆ ἐπὶ ἡμέρας ἐκάλυπτον τὸ παρά τὸν Τάμεσιν ἄστν. Οὐχ ἦττον ἐκτοτε καὶ ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λονδίνου ηὔξήθη καὶ αἱ βιομηχανικαὶ ἐφαρμογαὶ τοῦ φωταερίου ἔλαβον ἔκτασιν πολλῶ σπουδαιοτέραν.

Περίεργον γεγονός, μαρτυροῦν ἀληθῆ νηπιότητα ἐν τῇ τελωνιακῇ δασμολογίᾳ, συνέβη ἐσχάτως ἐν Ρωσίᾳ, εἰς τὸ τελωνεῖον τῆς ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς πόλεως Διδάου. Εἶχε κομισθῆ ἐκ Παρισίων συσκευή δούτου, πρὸς χρῆσιν τῆς εἰς τὸν καθαρισμὸν τοῦ λιμένος ἐργαζομένης ἐταιρίας. Ἀλλὰ τὸ δασμολόγιον δὲν περιεῖχε εἰδικῶς τοιοῦτο ἄρθρον καὶ τὸ τελωνεῖον ἐτήλεγράφησεν εἰς τὴν ἐν Πετροῦπόλει κεντρικὴν διοίκησιν, ἣτις ἀπήνησεν λακωνικῶς: «Δασμολογήσατε συμφώνως πρὸς τὰ κείμενα». Εὐρίσκουσα ἤκιστα σαφῆ τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἡ ἐν Διδάου τελωνιακὴ ἀρχὴ ἀπεφάσισε νὰ δασμολογήσῃ χωριστὰ ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀποτελούντων τὴν συσκευὴν ἀντικειμένων. Τὰ διάφορα μεταλλικὰ αὐτῆς μέρη ἐδασμολογήθησαν ὡς κατεργασμένα ἀμέταλλα, τὰ ἐκ καουτσού ὡς κατεργασμένο καουτσού κτλ. Ἀλλ' ὅτε ἐφθασαν εἰς τὰ ὑποδήματα, ἡ ἀμνηχανία ἐπετάθη. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ συσκευή προήρχετο ἐκ Παρισίων κατέταξαν ταῦτα εἰς τὸ ἄρθρον παρισινὰ ὑποδήματα καὶ ὑποδήματα! Ὡς τὸ τέλος εἶνε ἐξαιρετικῶς βρῦ. Αὐτοὶ οἱ πάτοι τῶν ὑποδημάτων ἐκ μολύβδου σφυρηλάτου ἐφορολογήθησαν ὡς κατεργασμένοι μολύβδος καὶ οὕτως ὁ ὀλικὸς δασμὸς τῆς συσκευῆς ἀνήλθεν εἰς τὸ οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσὸν τῶν τριακοσίων ἑβδομήκοντα πέντε φράγκων.

Ἡ ὀλικὴ παραγωγή κατόπτρων ἐπὶ τῆς γῆς ὑπολογίζεται ἐτησίως εἰς τετραγωνικὰ μέτρα οὕτως: Ἡ Ἀγγλία παράγει 700, 000 τετρ. μ. κατόπτρων, ἡ Γαλλία 500, 000, ἡ Βελγικὴ 400, 000, ἡ Γερμανία 370, 000, καὶ ἡ Ἀμερικὴ 100, 000, ἦτοι τὸ ὅλον πλείονα τῶν 2 ἐκ. τετραγωνικῶν μέτρων. Ἡ τιμὴ τῶν κατόπτρων ἠλαττώθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλως. Ἐν τετραγωνικὸν μέτρον κατόπτρου, τιμώμενον 205 φρ. τῷ 1802, 127 φρ. τῷ 1833, 61 φρ. τῷ 1856, τιμᾶται 40 μόνον φράγκων τῷ 1887. Κάτοπτρον τεσσάρων τετραγωνικῶν μέτρων τῷ 1802 ἐτιμᾶτο 3644 φράγκων, σήμερον δὲ τιμᾶται μόνον 227.

Ὁ Ἀγαθόπουλος συναντᾷ φίλον του καθ' ὁδόν:
— Ποῦ πᾶς ἔτσι λουσαρισμένος;
— Νὰ χαιρετίσω τὸν κύριον Μιχαλάκη.
— Τί ἐορτὴ ἔχει;
— Διπλὴ ἐορτὴ, τὰ δικά του γενέθλια καὶ τῆς μικρῆς του κόρης.
— Τὴν ἴδρα ἄμα;
— Τὴν ἴδρα ἄμα γεννήθησαν.
Ὁ Ἀγαθόπουλος συνορροῦται:
— Νὰ σοῦ πᾶ, αὐτὰ τὰστεῖα νὰ τὰ πουλᾶς ἀλλοῦ.